

VESTNIKOV
MESECNIK
četrtek,
29. aprila,
1999,
49. številka

Manuela

Robert

*Naune drom
so na laukhja upre le u Rom.
Te amen le dromeske žas,
kauj užaurel men i bas.*

Drago Horvat

*Ni poti,
ki je Rom še ni prehodil.
Tudi midva greva po tej poti,
kjer nama sreča gre naproti.*

pén

... Z
lūbezniyo
cvetén!

Poročeni ali neporočeni, z naslednjim Pénom boste lahko šli spat 27. maja!

ŠKANDALOZNO!!!

BRIGITA BUKOVEC NASKOČILA FRANCA BOBOVCA

Ljubljanska mestna svetnica, sicer najboljša slovenska atletinja in med drugim dobitnica olimpijske medalje za tek na 110 m z ovirami BRIGITA BUKOVEC je skrajno razočarana z odnosom nosilcev SLO-demokracije! Potem ko se ni udeležila nobene od sej proslulega ljubljanskega mestnega sveta, so jo iz tega telesa meni nič tebi nič izključili (zaradi česar je ob 300 ali 400 tisočakov nagrade, ki bi jo dobila že, če bi prišla vsaj na en sestanek). To so naredili kljub vedenju, da je vsaj 80 odstotkov moških svetnikov hodilo na seje samo zato, da bi videli lepo Brigito. Zato zdaj nekateri že bijejo plat zvona, češ da ljubljanski parlament v prihodnje ne bo več sklepčen. Po izključitvi se je BB odločila, da nemudoma nadaljuje s tekaškimi treningi. Pentutarski sodelavec FRBO je bil po naključju prav takrat zraven in na milo Brigitno prošnjo je nastavljal svoje telo, da bi ji omogočil takojšnjo pozabo oziroma kakovosten trening. Za zdaj se oba še smejeta ...

RAZPOSAJENOST MESECA

*Što pravi,
ka san
brez jajc!?*

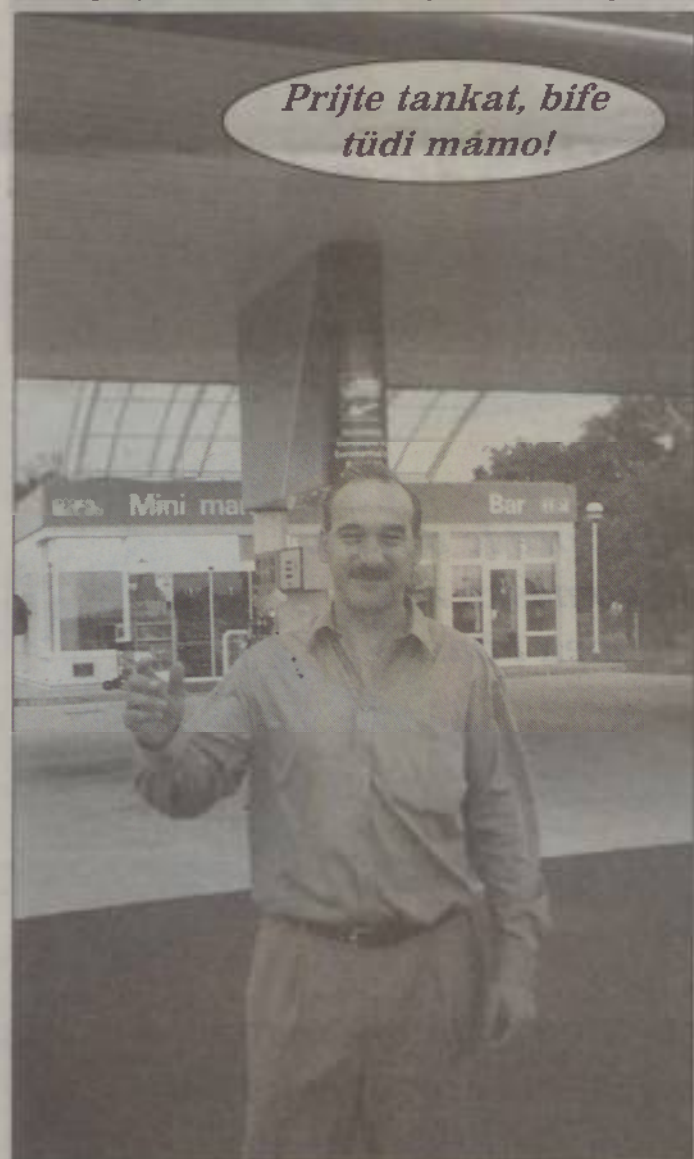
Foto: ESPE

USODE ŠOŠO ODSLEJ PREDAN DERIVATOM

*Prijte tankat, bife
tudi mamo!*

Ljudski modreci trdijo, da je veliko žensk na kupu zanesljiva napoved za dež. Aprila je tako ali tako vseeno, saj je ta mesec že brez žensk vremensko dovolj muhast. A to je le uvod v prijaznejše pisanje o cvetu pomurskih svetovalk za dom, družino in dopolnilne dejavnosti (kdor zna, naj našteje vsaj tri!) pri Kmetijskosvetovalni službi soboškega ŽVZ-ja. Postavna dekleta so iz dneva v dan med kmečkimi ljudmi, ki jim pomagajo z nasveti, predvsem tistimi, kako poskrbeti, da bodo imele kmetije na obeh bregovih Mure naslednike. Tovrstnih praktičnih navodil sicer (kolikor je Pentutam znano) ne izvajajo, lahko pa bi jih!

Dame z leve: ANICA PETROVIČ (območje soboške in lendavske upravne enote), METKA MARINIČ (Gornja Radgona), MARIKA FEHER (Lendava), IVANKA DONKO (M.Sobota in mentorica) in FRANČKA LEBARIČ (Ljutomer). GeGRA

Biti trener v tako zahtevnem žigobrcarskem okolju, kot je pomursko, posebej v vesoljni Soboti, je težaška vloga. Toliko bolj, če si domačin in po kakšni neuspešni tekmi ne moreš pobegniti v varno zavetje drugih krajev ali držav. Po drugi strani pa domača javnost najbolj kritično presoja predvsem delo domačih nogometašev pa tudi strokovnjakov. Kaj presoja - njihove kritike, tudi žaljivke, so grobe in neprizanesljive. Zato se je po Milanu KOBLENCERJU tudi Jože KAROLI - ŠOŠO odločil, da uide iz prvotnega nogometa, preden mu popustijo živci. Zda je spet v varnem (prijetno dišečem) svetu naftnih derivatov, saj je lastnik bencinskega servisa v GEDEROVCIH. Kot lahko vidite, se je nasmešek vrnil na njegov obraz, poučeni pa vedo povedati, da se kakšen od njegovih varovancev večkrat ustavi pri nekdanjem šefu - s praznim »tankom« seveda!

EKEC

*Kolk' cajta boš
zdržu, Francelj?*

Tebėj večno, če trbėj!

PO HUDI KRIZI V HLEVU

Nedavno je prišlo v nekoč mirnem hlevu psa LUCASA in kokoške SULVESTICIJE do spora. ONA je za svojo številno piščančjo družino zahtevala več prostora, kodakala je celo o 75 odstotkih hlevskega ozemlja. ON pa je besen odlajal, da je že stoletja ta hlev 50-odstotno pasji in samo 25-odstotno kokošji (nekoč so bile v njem s četrtinsko udeležbo še goske). K sreči se je ustavilo pri hudih pogledih, pred morebitnim fizičnim spopadom je zmagala zdrava živalska pa-

STOP ČLOVEKU!

*Ka je moje, je nēj
tvoje!*

met, tako da Lucasova in Sulvesticijina družina še naprej živita v miru in slogi. Najmanj pa si želita kakršnegakoli posredovanja mirovnih sil v človeški podobi!

Foto: ESPE

VITEZinje OGLATE MIZE

BO DEŽEVALO?

5 x Ž (na küpi) = D

PREKMURSKA GIBANICA

Nonstop je zabavala skupina NONSTOP, ženskemu delu občinstva pa se je najbolj vtisnil v spomin (kaj že pomeni besedna zveza »ljubezenski tepih«?) kitarist NIKOLA. Ob teh so »šibali« še BISERI.

Klub Prekmurskih študentov je »žur« pripravil v mariborskem ŠTUK-u. Kot lani je bilo vse polno, tako da je bila prava umetnost priti do »šanka« (ali stranišča).

NORMA Z JONO in NATAŠA Z MAŠO

FASHION

MODA, naša
MODA!

Pentute prepričano trdijo, da NI RES, da se v RADGONI ne zgodi nič LEPEGA! Nedavno je bila v restavraciji M glamurozna (si znate prevesti to besedo?) modna revija, kjer so se lahko mode (in lepih teles) željne oči dodobra napasle. Da ne boste mislili, da je personificirana ženskost produkt uvoza iz tujine. Kje pa! Na fotografiji sta pravzaprav brhka dela prijateljskih si družin - v ospredju starejši sestrici, v ozadju mlajši. NORMA BALE (levo roko ima zasedeno), JONA BALE (odeta večinoma v črno), NATAŠA IRGOLIČ (ženske ji najbolj zavideate) in nje bela sestra MAŠA. BATE

ŠPORT IN GLASBA PREKMURSKE RAVNINE LISTA ODLOČILNO POMAGALA SLOVENCEM!

Slovenian Music Ski-Team ne more brez Panoncev! Na nedavnem 8. svetovnem prvenstvu smučarjev glasbenikov v mondenem avstrijskem zimovališču Saalbach Hinterglemm so bili odlični četrti, in to med 176 tekmovalci iz 12 držav! Do tako zelenega SLO-fetiša, imenovanega STOPNIČKE, jim je zmanjkalo samo nekaj desetink (sekunde). Da ne boste mislili, da je rezultat kar tako - na prvenstvu je nastopilo kar nekaj nekdanjih tekmovalk in tekmovalcev za svetovni pokal v alpskem smučanju!

Na fotografijah se prepričajte, da je bila sestava naše reprezentance kar pisana. Ob nedvomno najboljšem smučarju - muzikantu Milanu PEČOVNIKU - PIDŽIJU sta bila v reprezentanci tudi naša prekmurska popskirock talenta. To sta IGOR ŠPILAK (močnejši) in ROMI KOVAČIČ (šibkejši) iz BE RADIA. Pa naj še kdo reče, da smo Panonci samo za »fuzbal« (pa še ta ni kaj prida)!

ČIGAVE SO ŽENSKESK SPODNJICE V MURINEM PODHODU?

Ka ste vi ljudi ali
živale?

Ekolog (kot sam pravi: ekolop) po poklicu in prepričanju, SLAVKO LOREN iz KUŠTANOVEC, je iz dneva v dan bolj razočaran - Murin podhod je namreč zrcalna slika človeške neumnosti, živalskih nagonov in sproščanja bujne domišljije. Podhod je odlagališče različnih odpadkov, tam se iz dneva v dan pojavljajo številni novi grafiti, tudi podobe moških (zakaj ne tudi ženskih?) sp. organov. V tem smislu je zanimiva zadnja Slavkova najdba: ženske spodnjice, za katere ni dognal, kaj je vzrok za njih podhodno pozabljenje.

Čeprav svoje snažno delo opravlja že od 1. aprila '80, gospod LOREN trdi, da je Murin podhod prepričljivo prvi po razdejanosti, neurejenosti in zatohlosti. Če nimate kam s časom, pojdite na sprehod in se prepričajte!

GeGRA

DOBRO »GENJENA«

ŠTUDENTSKI ŽURI

KPŠ je poskrbel za brezplačen vstop in za tisoč (1.000) gibanic, ki so bile prav tako zastoj. Tudi zato sta rdečelični tako razigrani!

NATO je očitno dober zgled - zdaj je školjka v ŠTUK-ovem WC-ju verjetno že obnovljena.

Ogromno jih je prišlo iz Prekmurja in Prlekije na dan prireditve - kljub temu so vztrajali do jutra.

ACI

KOMpenTAR

Vedno znova, ko nad sabo zaslišim zamolklo hrumenje Natovih bombnikov, ki se s svojim zlovesčim tovorom odpravljajo na pot proti tistemu, kar se pri zemljepisu in na politični karti sveta še vedno podpisuje z Jugoslavija, me stisne pri srcu. Pa pri tem na razmišljam ne o visoki ne o pritlehni politiki. Ne o Billu ne o Slobodanu, še najmanj o Arkanu. Ne, za slednja dva sem prepričan, da bi bilo bolje, če se svojima »srpskima majkama« nikoli ne bi rodila. Ampak prekleto resnično sta se rodila in sta tam, v svoji Srbiji ne le navzoča, ampak počneta, kar počneta. Še več. Take pojave imajo še eno tragično lastnost: da se plodijo in razmnožujejo po nekih pravilih, ki nam normalnim ljudem nikoli ne bodo povsem jasna. In potem rečeš Milošević in ugledaš Šešlja. Pa Draškovića. Pa Milutinovića. In rečeš Ražnjatović in se mali Arkani kar podijo po kosovskih vaseh in koljejo, posiljujejo, požigajo.

Zato se zgrozim, ko zahrumi nad našim nebom, ki smo ga velikodušno ponudili v uporabo natanko temu Natu, ki nas ni hotel sprejeti pod svoje okrilje,

ko smo se ponujali. Nisem prepričan, da nas zdaj, ko smo jim ponudili svoje storitve, kaj bolj marajo! Občutek pa imam, da je nekdo iz Amerike ali Nata ta problem uredil kar po telefonu: Janez, saj nimaš nič proti, da bomo nekajkrat poleteli iz Italije in Anglije proti Jugoslaviji po vašem nebu. Seveda ne, gospodje, kar izvolite! Potrebujete še kaj?

Še parlamenta se jim ni zdelo vredno povprašati, ali se strinja. Pa kaj. Če ne bi dovolili, bi pa letali brez našega privolenja.

Naj se vrnem k svoji grozi! Kot rečeno, stanje duha, ki ga je Milošević s svojo »mašinerijo« ustvaril v svoji Jugoslaviji, je zdaj takšno, da nič ne koristi, če odstranijo z oblasti njega in njegove najbližje sodelavca. Zanje so Šiptarji sovražniki, manj vredni ljudje in Kosova jim ne dajo. Ubiti Šiptarja danes za Srba ni uboj, ampak samo odstranitev zalege. Poleg tega pa množice v Srbiji ne vedo ne za pokole na Kosovu ne za množice, ki jih izganjajo z domov.

Je že res, da si lahko ta del resnice ogledajo na satelitih, ampak oni temu ne verjamejo. Srbi so prepričani, da se jim godi krivica. Zavojevalsko Hitlerjevo bombardiranje Beograda enačijo s sedanjim Clintonovim obračunom.

Zgrozim pa se, ko jih vidim, Srbe, kako prepevajo, plešejo in so prepričani, da bodo svetu dokazali, da nima prav. Ves svet, razen Rusov, Belorusov, morebiti še Kitajcev in nekaj z Ameriko sprtih diktatorjev, obsoja Miloševićevo početje, Srbi pa imajo vendarle prav! In ne nameravajo popustiti.

Resnica, ki je grozljiva, pa je, da bo Milošević politični mrlič tisti hip, ko se vda sedanjim zahtevam svetovne skupnosti. V Srbiji biti politični mrlič pa je pravzaprav enako kot fizični mrlič. Njegovi mitingi, ki so ga pripeljali na oblast, ga bodo z enako močnim sovraštvom, kot je do zdaj bila močna ljubezen, zaklali. Z Miro Marković in verjetno otroki vred.

Ampak: jugoslovanski liderji so že nekoč znali rešiti tudi take probleme. Ko jim je začelo goreti pod petami, so z naropanim bogastvom svojega ljudstva preprosto pobegnili h komu od svojih tiranskih zaveznikov. In ne bojte se, da ne bi imel Milošević na varnem milijonov mark za sušne čase. Ti pa so blizu in blizu je tudi čas, ko bomo vsi ugibali, kam je izginil Slobodan Milošević. Strenitev za srbsko ljudstvo bo trda in kruta. Kdo bi jim danes to lahko dopovedal?

MARJAN DORA

Bili so časi, ko je bila Srbija s svojima avtonomnima pokrajinama Vojvodino in Kosovom najmočnejša republika naše širše domovine, slovenski politiki in gospodarstveniki so nemalokrat potovali na posvetovanja in po odločitve v Beograd, na sindikalne izlete smo hodili na vojvodinsko ravnino, medtem ko so si petičneži nekdanjega sistema privoščili počitnice na plažah republike Črne gore; Tivat in Budva sta bila pojem visokega turizma, Boka Kotorska pa sinonim za jugoslovansko mornarico. Za nekatere prijetno nostalgijo starih časov skupne domovine, od katere je ostala le današnja Zvezna republika Jugoslavija, prekinjajo le spomini na Kosovo, na študentske demonstracije leta 1981, na nemire šest let pozneje in na posredovanje policije in vojske proti tam živečim Albancem leta 1989.

Pomembno je, da so ljudje

Tudi včerajšnja zgodovina ne izbira žrtev, ne ločuje po narodnosti niti po pripadnosti, le tistih, ki so zakuhalo vojno v Zvezni republiki Jugoslaviji, se po čudnem ključu izogiba. Strokovnjaki pravijo, da je srbski predsednik Slobodan Milošević za rešitev krize na Kosovu izbral samosvojo pot, pri prepričevanju ne pomagajo niti letala zveze NATO, ki uživajo težko dano podporo svetovne politične javnosti. Trenutni rezultat akcije je, če oštejemo porušene objekte v Srbiji in Črni gori, 800.000 Albancev, ki so morali zaradi pritiskov srbskih sil, kakor poroča NATO, oditi s Kosova. Prestrašeni so tudi nekateri preostali prebivalci Jugoslavije, ki so še do nedavnega v Srbiji in Črni gori živeli vsakdanje življenje delavcev, uslužbencev, upokojencev in kmetovalcev, zdaj pa vsako noč v zakloniščih čakajo, kaj bo prineslo novo jutro. Ni pomembno, kaj mislijo, ni pomembno, komu verjamejo, pomembno je, da so ljudje.

Zvoki, ki parajo tišino

Vojna pušča sledi tudi na njihovih sorodnikih in prijateljih, ki sicer ne živijo sredi balkanskega pekla, vendar jih zato toliko bolj skrbi za svoje najdražje. Blagota in Senka Vukotić iz Gornje Radgone sta deželo pod Lovčenom, ki so jo še ne dolgo od tega obsipavali prijaznejši sončni žarki, ki so odsevali v Cetini, že pred več kot tridesetimi leti zamenjala za življenje na sončni strani Alp. Zadnje tedne njune noči minevajo v prisluškovanju zvokom, ki parajo nočno tišino. Vsako letalo zveze NATO, ki preleti deželo ob Muri, vzbuja nove skrbi. Jutra rojevajo slike vojnih grozot v Zvezni republiki Jugoslaviji, ki jih posredujejo ekipe televizijskih postaj. Televizor v stanovanju v Gornji Radgoni gori od zgodnjega jutra do pozne noči, časopisni članki so prebrani po dvakrat, trikrat. Vsako

Blagoto čudi, da ljudje v Srbiji sredi vojne prirejajo koncerte, da vso noč stojijo na mostovih ter čakajo, da bo priletela raketa. »Se je sploh vredno žrtvovati?«

»Nikoli razumel«

Časi, ko sta Blagota in Senka, pa čeprav se je to nazadnje zgodilo predlani, hodila na obiske v Črno goro, so danes le še prijetna preteklost. Ostali so le spomini in upanje, da bo dobrodošlico v domači pokrajini kmalu podkrepilo dejstvo, da je vojne že zdavnaj konec.

radijsko poročilo prinaša novo trpljenje ali upanje, misli uhajajo k usodi sorodnikov, ki so se znašli v središču balkanskih spopadov.

»Spimo oblečeni!«

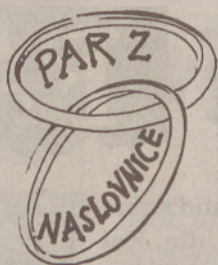
Vsako zvonjenje telefona vzbuja najbolj mračno misli. Blagota ima brate, sestro, nečake, nečakinje in bratrance v Beogradu, Cetinju, Nikšiću in v Baru. Nekateri živijo v neposredni bližini objektov, ki so takoj, ko se stemni, tarča napadov zveze NATO. Pred nedavnim se je pogovarjal z bratom, ki živi v okolici Batajnice, kjer je vojaško letališče. »Spimo oblečeni!« je povedal glas, ki je komaj slišno prihajal po telefonski žici do Gornje Radgone: »Med enim in drugim zračnim napadom pridemo iz zaklonišč le za dve, tri ure.« Blagota ve, kako se počutijo sorodniki. Pri tem se spominja vojne v Sloveniji in dogajanja na mejnem prehodu v Gornji Radgoni. Del bloka, kjer živita z ženo Senko, je bil porušen. Čeprav je njegova družina takrat morala zapustiti stanovanje, se je v njegovem življenju zgodil eden najsvetlejših trenutkov. Klicali so bratje in vprašali: »Kako ste? Ste živi?« Pri srcu je veliko lažje, če veš, da nekdo upa s tabo.

Kadar se branijo, se branijo do konca

»Nikoli ne bom razumel, zakaj so ljudje tako trmasti,« pravi Blagota. »Kakor da bi gledal dva nora soseda, ki se kregata zaradi meje, pri tem pa trpi

vsu vas. Srbi so trmasti, nikoli ne bodo popustili. Kadar se branijo, se branijo do konca.« Po njegovem so se Američani usteli, ker so pričakovali hiter konec operacije. Srbske opozicijske stranke, ki so nasprotovale sistemu in od katerih so pričakovali največ pomoči, so namreč nena doma obrnile plašč. Iz razkola strank je nastal en človek, ki misli samo na to, kako ubraniti svojo domovino, in se nikoli ne sprašuje, kdaj ima prav in kdaj ne. Nekdanji sovražniki v Srbiji so postali zavezniki. Problem je edino ta, da sta bratstvo in enotnost zaživela le znotraj ene republike, nasprotja med Beogradom in Podgorico ostaja

ne bom

Stanovanje v Gornji Radgoni je od Črne gore oddaljeno skoraj tisoč kilometrov, a kljub temu so misli pod Lovčenom, pri sorodnikih, ki so se znašli sredi vrelišča balkanskega kotla.

jo. Črnogorski predsednik Milo Djukanović se ne strinja z Miloševićevo politiko, ne sprejema njegove vojske in policistov, toda zaradi vojaških objektov in letališč je svojo porčijo zveze NATO dobila tudi najjužnejša jugoslovanska republika.

Bombi ne moreš uiti

Blagoto čudi tudi to, da ljudje v Srbiji sredi vojne prirejajo koncerte, da vso noč stojijo na mostovih ter čakajo, da bo priletela raketa. Živi zid je zanj nesmisel. »Se je sploh vredno žrtvovati?« se sprašuje. Po drugi strani je najhuje, ker trpijo nedolžni. »Vojna je pač vojna, vseeno je,« meni Blagota, »če se na bojnem polju spopadeta dva vojaka, saj škodita samo sebi. Zdaj pa ... Trpijo otroci, ni prav, da morajo ljudje zapuščati svoje domove, ni prav, da se je začela begunska kriza, ni prav, da nihče ne popusti.« Pri tem omeni, da mu je hudo, ker ve, da bodo nečaki poklicani v vojsko. »Poplavi lahko uideš,« preudarja, »bombi ne moreš.«

Vsak govori po svoje

»Boljše bi bilo, če ne bi gledal televizije. Človek sploh ne ve, komu naj da prav. Vsak govori po svoje.« Sorodniki iz Črne gore sporočajo, da pokanja ne trpijo, le cigarete in kavo je težko dobiti. Gorivo kupujejo na bone, največ 40 litrov na teden. Delovna obveza obstaja, vsak se znajde, kakor zmore. V vasi pod Lovčenom, kjer je Blagota preživel mladost, v Črni gori se ukvarjajo predvsem z živinorejo, kozami, ovčami, kravami. Kamnita tla onemogočajo obdelovanje kmetijskih površin, Črna gora, ki naj bi živeela od turizma, bo morala letošnjo sezono odpisati. Prav tako Srbija.

Vse, kar so gradili od konca druge svetovne vojne do danes, je porušeno. Za obnovo bodo prispevale tudi države, ki morajo zdaj Jugoslavijo napadati.

Prišli bodo boljši časi

Nad Gornjo Radgono se je zopet zaslíšal zvok motorjev. Letala ni bilo videti. Blagota je zaskrbljen dejal: »Štirje tedni so že minili od začetka vojne, človek živi v upanju, prišli bodo boljši časi. Upam le, da tokrat po dežju ne bo prišel sneg. Upam, da bo posijalo sonce.« Dejan Fujs

Plamen ljubezni med devetnajstletnima Manuelo Pestner s Pušče in Boštjanom Horvatom, ki živi v Avstriji, izvira pa iz Domajinec, je zagorel lansko leto v disku. Bila sta si všeč, dekle je fanta pokazalo mami in dobilo njen blagoslov. Tudi v karte je pogledala zanju, izjemoma, ker to najbližjim ne dela, in napovedala poroko, otroka in srečo. Prerokba je bila prava. V soboto, 17. aprila 99, sta se poročila, ob Manuelinem že utripa nov srček, da sta srečna, pa kar kriči s fotografij.

Pri Pestnerjevih in zdaj tudi Horvatom računajo, da se bodo avgusta preselili v novo hišo in da se bo otrok že rodil tam. Manuela bo ostala doma in po porodu skušala čimprej končati srednjo tekstilno šolo. Boštjan, strojni ključavničar, bo čez 14 dni v Avstriji oblekel vojaško suknjo, je namreč avstrijski državlján. Po teh obveznostih pa bosta prihodnost načrtovala skupaj.

LANGA - KAMIBE - TEBAS

plamen - ljubezen - sreča

Ženin Boštjan je po enournem čakanju in pogajanjih pred vrati Manuelinega doma končno dočkal svojo izbranko v belem in še nikoli tako lepo. Zlepila sta se v dolgotrajen poljub, ki sta ga skrbno nadzorovala dekletova starša - z leve oče Zdenko, z desne pa mama Slavica. Tudi zanju je bil to po romski tradiciji velik dan, saj se je poročala njuna prvorojenka, ki ji je treba pripraviti razkošno in nikoli pozabljeno poroko. Pestnerjevi so naredili tako, čeprav so nepredvidljive življenjske usode v ta dan vpletle tudi žalosten dogodek. Ko so se zgodaj popoldne poslavljali od strica, je še deževalo, pozno popoldne, ko je skozi vrata stopila nevesta, pa je posijalo sonce. Tako je vedno v življenju.

Manuela je Boštjanu podarila svojo nedolžnost, kar je na poročni dan vsem sporočila s svojimi belimi vrtnicami v laseh, ki jih je skrbno vpletla frizerka Helena iz Rakičana. Oblekla se je po pravilih, ki veljajo za romsko nevesto: nadela si je nove bisere, oblekla izposojene nogavice in si nadela staro podvezico iz modrega blaga, ki ji jo je podarila mama. Najprej sta z mamo sanjali, da si bo izposodila poročno obleko Helene Blagne, vendar jo je prihodnji naraščaj preveč zaoblil in teden pred poroko si je ni mogla več obleči. So pa vse skupaj rešili v Penelopi in v izbrani obleki je nevesta kar žarela ob športno elegantnem mladeniču, ki so ga oblekli v Gradcu.

Pred nevestino domačijo na Pušči se je zbrala množica svatov in drugih radovednežev. Prva je v poročni spreved stopila mala Anja, sicer Manuelina ljubljénka, nevesto pa sta velikemu dogodku naproti popeljala njena priča Marjan Horvat (desno) in Aleš Muler.

Vrhunec sreče je bil po obredu v soboški katoliški cerkvi, kjer je mlada za večno združil župnik Martin Horvat. Posvabica Ana, nevestina sestrična, in družban Zoran, sicer nevestin brat, sta delila veselje z mladoporočencema, čeprav sta komaj

Prav resno in odgovorno sta svojo vlogo pri poroki vzela Nino in Nina, sicer Boštjanova sestrična in bratranec.

uspela zadržati razkošno čipkasto vlečko, da se ne bi dotaknila tal. Pri vseh popoldanskih ceremonijah so jima pri tem v isti funkciji pomagali še Aleš, Damjana, Zlatko, pa Nina in Nino. V uradne knjige pa so poroko zapisali v soboški poročni dvorani, kjer sta obred vodila matičarka Dragica Cifer in predstavnik upravne enote Stanko Farkaš.

Poročno torto sta mladoporočenca s skupnega krožnika pojedla v gostišču na Vaneči, kjer se je zbralo 130 svatov. Bilo bi jih okrog 200, če ne bi bilo vmes nepričakovane smrti v sorodstvu. Svatje so mladoporočencema prinesli za milijon tolarjev vrednih daril. Najbolj so se izkazali nevestin priča pa birmanska botra, bližnji sorodniki in prijatelji. Dobila sta televizor, mikrovalovno pečico in mnogo drugih gospodinjskih pripomočkov, prekrasno svileno posteljnino, porcelan ... Enako vesela pa sta bila tudi skromnih daril, kajti bila so dana iz srca.

Za nič pohujšljivega ne gre. Mladi mož je samo moral poiskati modro podvezico in jo potem vreči med svate. Ujel jo je sosed Štefan Horvat, ki se ni poročén. Zdaj vsi pričakujejo, da kmalu bo. Šopka pa romska mladoporočenka ne odvrže. S tem bi po njihovem izročilu odvrгла srečo ...

»Vankiš ples« na romski gostiji je nekaj podobnega odkupovanju nevestinega čevlja na drugih gostijah. Prva poklekneti, se poljubiti in zaplešeta nevesta in oče, potem pa vsi moški zaplešejo z nevesto, vse ženske pa z ženinom. Na posnetku sta mladoporočenec in njegova mama. Vsak za mladi par nekaj prispeva. Za Manuelo in Boštjana se je nabralo blizu 500 tisoč tolarjev. Za njuno srečo.

Nedokončan intervju: FABRISI

Takrat, na začetku stoletja, je bila družina Fabris velika, tako velika, da se doma ni dalo preživeti in je bilo samo vprašanje časa, kdaj se bodo morali podati na pot. Živel so v Furlaniji, točneje v mestecu Maianu blizu Udin. Kot številni drugi Furlani so se tudi Fabrisovi ukvarjali z opekarstvom. In ker je bilo doma za vse opekarje premalo dela, drugod pa so izdelovalce opeke iskali, so se Fabrisovi odpravili s trebuhom za kruhom, malo sodobneje rečeno, postali so zdomci. Usoda jim je namenila Dobrovnik, kjer je že stala opekarna, toda brez pravih mojstrov, ki bi znali narediti dobro opeko.

Pot v oddaljeno, povsem drugačno pokrajino za Fabrise ni bila kaj posebnega, kajti tako kot Prekmurci, imajo tudi Furlani že v krvi, da si vsaj enkrat v življenju poiščejo košček kruha nekje drugje, v svetu. Že njihov ded, v prejšnjem stoletju seveda, je izdeloval opeko v Bukarešti, Nemčiji in na Češkem. Danes znano italijansko keramiko delajo ljudje, ki so iz takega testa ali tradicije.

Torej leta 1914 se je družina odpravila v Dobrovnik, toda usoda se ne ozira na človeka. Kmalu se je začela 1. svetovna vojna in, kot vemo, sta si bili Italija, od koder so prihajali Fabrisi, in Avstro-Ogrska, kamor je spadal Dobrovnik, sovražni. Meje so se zaprle in vrnitev ni bila več mogoča. Luigi Fabris se je poročil s Slovenko iz Turnišča,

njegova sestra Berta Fabris pa je vzela Slovenca Vuka iz Dolgovaških Goric. V Dobrovniku sta si ustvarila družini in tam čakala na priložnost, ko se bo vojna vihra podela in se bodo lahko vrnili domov v Italijo. Konec vojne je sicer prišel, toda kaj, ko pa je vse premoženje, kot je po navadi ob prevratih, splahnelo. Ponovno so začeli varčevati, da bi se vrnili, in ko je kazalo, da se bo nabralo dovolj denarja, da zapustijo kraljevino Jugoslavijo in si v daljni Furlaniji ustvarijo vse tisto, zaradi česar so jo nekoč zapustili, je prišlo leto 1941...

Božja volja, sta si morda mislila oba Fabrisa, brat in sestra, in se z družinama odločila, da pač pozabijo na daljno Furlanijo in začnejo življenje tu, kjer jim ga je usoda pač namenila. Slovenska zakonca nista znala italijansko, Fabrisa nista govorila slovensko in tako so se v obeh družinah sporazumevali po madžarsko s tem, da sta Italijana svoje otroke učila tudi furlanščine - narečne oblike italijanščine.

Tako sta se rodila bratranca JOŽEF VUK - TALJANOV JOŽI in LUDVIK FABRIS - LUJZEK - oba prava Dobrovničana, ki sta danes stara 55 oziroma 51 let.

KO SI TREZEN, SLIŠIŠ PTIČKE, KO SI PIJAN, PA TI CELA »BANDA ŠPILA«!

Lujzek je danes zaposlen pri firmi Hack, ki dela gradbeno izolacijo, svoj čas pa je delal v Panoniji, Joži dela priložnostno, nekoč pa je bil zaposlen v Primatu v Lendavi.

Se počutita, kot da sta Italijana?

Joži: Kako bi rekel? Pri kakšnem športu morda, ko gre za navijanje. V politiki pa sploh ne.

Lujzek: Navijam za Inter iz Milana. Facceti je nosil trojko, in tudi na mojem dresu je bila vedno ta številka. Tudi zdaj nosim trojko.

Lujzek, za tebe pravijo, da si daleč naokrog najstarejši nogometaš.

Z nogometom se aktivno ukvarjam že od leta 1962, torej 37 let, in še ne razmišljam, da bi »kopačke« obesil na klin. Ves čas igram levega branilca. Minulo jesen sem prenehal igrati v občinski ligi. Igral sem za Žitkovce. Zdaj igram pri veteranih Dobrovnika. Znan sem kot zelo oster, vendar fer igralec.

Joži, si tudi ti športnik?

Šport, razen ko ga gledam po televiziji, me ne zanima. Rad imam naravo. Rastline nasploh, ne samo rože, čeprav se s cvetjem kar veliko ukvarjam. Sušim jih.

Kako?

Na zraku, na podstrešju jih imam kar precej. Lahko si ogledava moje suho cvetje. Sem pa onidan na Madžarskem kupil seme za okrasne buče. Na ovitku piše, da zrastejo dva metra v dolžino. To bo zanimivo videti.

Kje pa je zdaj mama Berta? Rad bi spoznal to dobrovniško Italijanko, ki jo je usoda na tako čuden način pripeljala v to povsem drugačno pokrajino.

Ni je doma. Kljub svojim 88 letom je še čila in zdrava. Zdaj pase koze tam za hišo. Pri hiši smo vedno imeli koze. Če je pri hiši koza, ni lakote.

Nismo je zmotili pri njenem opraviilu. Kaj pa časopisi. Ali kaj bereta italijanske časopise?

Lujzek: Ne, to pa ne. Toliko pa ne veva italijansko, ker se v šoli pač nisva učila italijanščine. Če sem pa nekaj dni v Italiji, potem že gre bolje.

Joži: Jaz najraje prebiram knjige, pa ne italijanske, madžarske in slovenske, in to tiste o vzgajanju cvetja, o tem, kako se da kaj narediti iz slame, in podobne.

Joži mi je pokazal madžarsko knjigo o izdelkih, pletenih iz slame. Pravi, da bi imel voljo, da bi pletel, toda tega se ne da naučiti iz knjige. Nekdo bi mu moral pokazati ...

Lujzek, prosti, da Ti kot nogometaš s srcem oceniš slovenski nogomet.

To ni noben nogomet. Slabo. Nekoč, ko je Sobota še igrala v drugi zvezni ligi, je bilo nekaj za videti. Beltinci pa prvoligaš. Smešno! Kolikokrat smo jih v Dobrovniku »naribali«!

Kaj pravita o tej vojni, ki je sicer daleč od nas, pa vendar tako blizu?

Lujzek: V Kovinu so porušili most na Donavi. Dobro sem poznal ta kraj, ker sem bil tam v vojski. Takrat so mi rekli, da nisem Slovenec, ampak Bosanec. Dobro sem igral nogomet in rad pil žganje. Bil sem oster igralec!

Joži: Ta vojna se bo končala, kot bodo hoteli Američani. Njim je v interesu, da se rešijo zalog, narod pa naj trpi. Če bi hoteli, bi Miloševića že likvidirali. Nekaj časa jim je bil potreben, zdaj so se ga pa naveličali.

Hodita kaj v Italijo?

Da, večkrat. In še bomo šli. Tam še živi stric. Zdaj je star 85 let. V Vicenzi živi, ne v Maianu. On je bil nekoč tudi tukaj.

Kakšen zanimiv dogodek z obiska v Italiji ali nasploh ...

Lujzek: Včasih sem rad pil in sem bil na sindikalnem izletu na Gorenjskem. Takrat sem še delal v Panoniji pa so ženske rekle, naj grem z njimi v Trbiž, da bom prevajal, če bo kaj potrebno, ko bodo kupovale. Vse so lepo nakupile, potem pa smo se v gostilni napili rdečega vina. Ko smo se vračali, je carinik vprašal, čigave so vse te številne kavbojke. Ne vem, kakšen hudič me je vodil, da sem kar tako brez zveze »bleknil«: »Od propale grške firme.« Ta odgovor je carinika tako razjezil, da bi me skoraj zaprl. Komaj sem se izvlekel.

Joži: Tri leta sem delal v Švici. Ko sem se nekoč vračal iz Dobrovnika, mi je carinik vzel potni list.

Nekaj časa ga je gledal in obračal, potem pa se je kar obrnil k meni in mi rekel: »Žganico na pregled!« Danes ima Slovenija problem s svojo identiteto v Evropi, Prekmurci pa smo bili že takrat prepoznavni. Če po drugem ne, po žganju, ki smo ga »švercali« čez mejo. Pa še po slovensko je povedal stavek ...

Lujzek: Nekoč smo bili s Panonijo v Monoštru. Imeli smo prijateljske in športne vezi s tamkajšnjo tovarno kos. Po nogometni tekmi smo se dobili v gostilni. Dali so nam izredno slabo vino, tako slabo, da ga nihče ni mogel piti. Eden od tamkajšnjih delavcev je drugemu naročil, naj nam malo ponuja vino, čeprav je slabo. Češ naj pijejo, tepčki. Oni pa ni vedel, da jaz dobro razumem madžarsko. Ko sem mu rekel, da je tepec on in ne mi, bi skoraj prišlo do pretepa.

Pa še en zanimiv dogodek. Nekoč je naša dobrovniška ekipa igrala nogomet v Csestregu, to je sosednja vas, na oni strani meje, in sicer takrat, ko so komaj odprli mejo. Okrog leta 1967 je moralo biti. Ko smo se predstavljali, je nekdo dejal, da imamo v ekipi pravega Italijana. »A res.« so se začudili, nato pa se pohvalili, da ga imajo tudi oni. Res zanimivo. Pisal se je Pesetta. Z veseljem sva se pogovarjala in na koncu ugotovila, da so se najini straši poznali. Tudi njegovi starši so prišli iz Italije, ravno tako kot moji, in se ukvarjali z izdelovanjem opeke. Njegovi starši so delali nekje pri Sombotelu. Še zdaj, sicer redko, se kaj srečava.

Joži: To je moralo biti leta 1963. S prijateljem sva se odločila, da greva malo na izlet. Pa sva odšla na Kapelo, da si tam ogledava vinsko klet in kaj popije. Delavca, ki je tam delal, sva pozdravila po Madžarsko in se delala, kot da ne razumeva slovensko. Potem je delavec odšel, verjetno k direktorju ali kakšnemu predpostavljenemu, in mu povedal, da sta prišla dva Madžara. Verjetno mu je šef naročil, naj nama pokaže klet, saj naju je ves čas vljudno vabil in nama razkazoval sode. Potem sva še rekla, da sva iz Būdimešte. Na koncu naju je odpeljal v neko pisarno in odprl buteljko. Potem nisva več upala povedati, da sva se samo šalila. Hitro sva jo popila, nato pa sva jo kar mahnila ven, da ne bi kdo spraševal, kaj tukaj počneva.

Zdaj več ne pijeta?

Joži: Jaz že več kot dvajset let ne pijem.

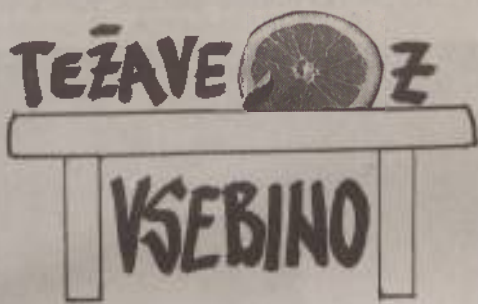
Lujzek: Jaz pa že kakšnih deset let nisem poskusil alkohola, pa ga tudi ne bom. Tisti, ki pijejo pivo Uni ali kakšno drugo brezalkoholno pivo, so vsi malo sumljivi. Kdor ne misli piti, naj pač ne pije.

Seveda, fantje. Lepo je biti trezen, mar ne? Vsaj sliši, kako ptički pojejo tam zunaj. Ko si pijan, pa jih ne sliši.

Joži ali Lujzek (nisem si natančno zapomnil): Že, že, sliši pa, kako ti cela banda špila na uho.

Feri
Lainšček

Če le imam dovolj časa, se v mestu, ki ga obiščem, ponavadi sprehodim tudi po tržnici. Ob vseh javnih prostorih in bolj ali manj obljudenih stičiščih se mi zdi prav tržnica tisti žepek, kjer lahko mestu najbolj neposredno pokukaš pod kožo. Stik z domačini pa tudi s pridelki, izdelki ali pač z blagom, ki ga je na stojnice privabilo povpraševanje, je ponavadi zgovoren bolj kot vsakršni še tako lični prospekti in tudi živi vodniki. Tržnice, ki jih takole videvam, so seveda velike in majhne, urejene in zanemarjene, prijazne in tudi nevarne, zanesljivo pa ni nobena tako pusta, kot je ta hip prenovljena tržnica v Soboti.

Povem naj, da se mi zdi nova so-boška tržnica nadvse primerna, ustrezna in tudi sodobna arhitektura. Priznati moram tudi, da ne poznam upravnih in komunalnih mehanizmov, ki so najverjetneje vsaj deloma krivi, da so stojnice ta hip tako rekoč prazne, ali pa so morda še bolj krivi, ker jih niso znali, zmogli ali hoteli napolniti. Vse, kar torej lahko rečem, je, kajpada, da me ta praznina moti, se mi zdi nepotrebna, predvsem pa seveda, da je na neki način tudi pomenljiva. Mesto ima namreč precejšnje agrarno zaledje, proizvodnja t. i. zdrave hrane je v teh krajih tako rekoč doma in pojavljajo se celo prve zaščitne znamke s tovrstnimi proizvodi pa tudi najrazličnejše prekupevalske poti mesta navsezadnje nikoli niso povsem zaobšle.

Dejstvo, da Soboti torej še ni uspelo organizirati obložene in kajpada tudi živahne tržnice, vsaj na neki paradigmatični ravni, torej znova pokaže, da ima težave z vsebino. Ali z drugimi besedami: v času pospešene pozidave očitno vse bolj ostaja v ozadju misel, da zidovi pravzaprav dobivajo svoj polni smisel šele z vsem tistim, s čimer smo jih napolnili. Nikakršno odkrivanje Amerike seveda ni pravilo, da je vprašanje celovitega in sinhronega razvoja nekega urbanega okolja v sodobnem času bolj kot kdaj povezano z vprašanjem kakovosti življenja. Ob tem pa seveda tudi z vsem tistim redko res povsem preglednim korpusom strategij in taktik, ki lahko prispevajo, da mesto na koncu ni le betonsko satje, temveč prostor s prepoznavnimi obrazi in samosvojo kolektivno dušo.

Zdi se mi torej, da pišem to v času, ko bo k frazi »ge san stari Sobočanec« nujno treba dodati »nej mi je vseeno«!

Med prvimi napadi Natovih letal na Jugoslavijo sem bil v Los Angelesu, že trinajstič na podelitvi oskarjev: kot novinar, za odrom, v posebnem prostoru za novinarje in televizijske snemalce. K nam so prihajali oskarjevci s kipci v rokah, še vedno pod vplivom zmagoslavja – kajti takšen oskar posameznim igralcem dvigne ceno za več sto tisoč dolarjev ali milijonov – in pet do deset minut odgovarjali na novinarska vprašanja: kakšni so njihovi občutki, kako je bilo na snemanju, kakšni so njihovi načrti ... vse skupaj šarmantno, duhovito, med smehom. Ni bilo Elieja Kazana, kajti vprašanja zanj bi bila ne samo kurtuazna, marveč tudi strupena ... Slovenska televizija je vse to seveda prenašala: »kinomani« so prišli na svoj račun pa tudi Hollywood je znova dobil pogrešano princezo (Paltrow) in manjkajočega klovna (Bennini) ...

Tokrat sem stanoval pri Američanki, ki je že leta medicinska sestra; ko je videla prvo reportažo iz novosadske bolnišnice, je kot izvedenka takoj dejala: ti bolniki so lažni. Bolniku obvezujejo glavo, pred tem pa so mu že povili rane na nogah. Pravilo je: najprej poskrbi za najbolj vitalni poškodovani del telesa. Torej najprej glava in potem udi ... Poleg tega pa se: zdravnica, ki je govorila v porodnišnici, je bila za jutranje ure dežurstva preveč nališana, poleg tega je besedilo brala s »trotilbobna« ... Moja dobra Američanka me je tako uvedla v skrivnosti medijskega boja srbskih »lažnivih kljukcev«. Spomnil sem se srbskega akademika, pisatelja Dobrice Čosića, kako je v času vojne s Slovenci izjavil, da je »stil srbskega življenja laž« ... Lagali so nam sedemdeset let (s premori, z različno intenzivnostjo), mi pa smo jim prav toliko let nasedali, jim verjeli. Američani so ta čas skrčili na borih osem let. Tako je namreč zatrdil ameriški komentator na CNN (ameriška verzija): Beograd bi morali bombardirati že pred osmimi leti, tako zdaj tega na Kosovu ne bi bilo ... Obenem so postregli s podatki, za katere sem bil prepričan, da jih niso zanimali ali pa so jih ignorirali. Izkazalo se je, da so si vse zapomnili, zabeležili: vedeli so o bojih v Sloveniji, za prve bombe, ki so padle na Murško Sobotu po drugi svetovni vojni, o Vukovarju, Sarajevu, Dubrovniku, Srebrenici. O etičnih čistkah, pobojih, posiljevanjih ... In v ozadju teh poročil sem slišal stihe Tereze Kesovije: »Vse se vrača, vse se plača ...« Radijski novinar je našel v Hollywoodu Srba (ali pa se je ta sam ponudil), ki je imel v Beogradu teto. Ameriški reporter je prosil srbskega Američana, naj pokliče teto na Balkan in jo vpraša, kaj se je tam zgodilo. In teta je rekla, da so vsi v kletih, da je to strašno, kar se dogaja, njen sorodnik v Hollywoodu pa je njene besede »pošminkal« po svoje, dodal je, kako Beograščani nimajo elektrike, vode, hrane, kako so letala bombardirala otroške bolnišnice ... česar Beograščanka sploh ni rekla, ameriški reporter in poslušalci pa so to laž gladko požrli. Nenadoma so bili Beograščani najbolj nedolžni ljudje na svetu ... Samo ne vem, kdo so bili potemtako meščani, ki so na beograjskih ulicah radostno metali cvetje na tanke, ki so šli v Vukovar? Kje so bili, kaj so si mislili, ko so Srbi poklali v Srebrenici sedem tisoč Bosancev? Kdo je obstreljeval vukovarske bolnišnice z otroki in ranjenci?! Kdo je zahteval od slednjih, da so morali skakati z višjih nadstropij in so jih med skokom parali z rafali?! Kdo je ... Pa saj ni več pomembno. »Vse se vrača, vse se plača ...« Moj prekmurski sošolec Vinci, ki je na dvoglišču v ulici Teesdale v severnem Hollywoodu popraviljal za petnajst dolarjev kupljeno žensko kolo, je dejal, da barabo lahko ukroti in spravi k pameti samo še večja

baraba ... Več pa ni hotel komentirati. Povabil me je na enolončnico z lečo in poljsko klobaso, zraven je naredil margarito (najboljša v Kaliforniji!) in mi s CD-ja zavrtel šopek prekmurskih narodnih pesmi ... Vinci je bil pač Odrančan (jaz sem iz Žižkov), sami Marki. In Vinciju ni bilo žal: leta 1954 je pobegnil iz Jugoslavije, ki se je od takrat kar precej spremenila in kot slabo blago tudi skrčila ...

Kasneje sem bil na večerji pri Jani in Jiržiju Plannerju. Jana je kot češka turistka po ruski invaziji pobegnila iz Portoroža v Italijo (1968), Jirži pa je kot direktor praškega kabareta Semafor že prej zapustil domovino. Zdaj imata čudovito hišo v Westwoodu, dva mercedesa, velikega psa Vaška (ime je dobil po prijatelju Vaclavu Havlu) in knjižnico z vsemi češkimi disidentskimi knjigami. Med dobro večerjo, ki smo jo zalili z vinom Coppola (lastnik in vinogradnik je filmski režiser Francis Coppola!), me je Jirži nenadoma vprašal: »Poslušaj, koliko je pravzaprav vas Slovencev?« Odgovoril sem mu: »Približno dva milijona.« Jirži je odložil kozarec in se zazrl vame: »Poslušaj, bi se jaz lahko vpisal v ta vaš zasebni klub?« Prasnili smo v smeh ... Bili smo v Santa Monici, delu Los Angelesa, ki ima morje in jutranje meglice in dobre ribje restavracije in prav tako dva milijona prebivalcev (Los Angeles jih ima enajst milijonov, obenem pa sedem milijonov avtomobilov, za primerjavo). In Jirži je neizprosno nadaljeval: »Zdaj mi je razumljivo, da ne potrebujete ameriške vize. Če vas bodo Srbi še kdaj napadli, pridite vsi; Američani še opazili ne bodo, da ste med njimi ...« Kako že stopnjujemo: majhen, manjši, najmanjši ... »Po meri svojega predsednika,« sem dodal in se skušal spomniti, kdo je višji, njegov predsednik Havel (Clinton mu je rezervni) ali moj Kučan ... In potem so me vse do odhoda v Evropo še drugi spraševali, zakaj se vračam, če je na Balkanu vojna, zakaj ne ostanem, zakaj ... »Zato,« sem jim odgovoril in se vrnil.

V Ljubljani sem se smejal pripovedi moje mlajše hčerke, ki je s prijateljico odšla v kino gledat Življenje je lepo. Ko sta se dobre volje vrnili iz kina, je prijateljica otrpnila: nekdo ji je snel in ukradel z avtomobila obe tablici. Bila je sobota. Prijavila je krajo, vendar ji policija ni dovolila odpeljati avtomobila s parkirišča. V ponedeljek je morala kupiti nove tablice in iti po novo prometno dovoljenje, za kar je morala plačati skoraj pet tisoč tolarjev. Kaj bo ta z mojimi tablicami, je bentila. Mogoče jih je dal tat na ukraden avtomobil in se zapeljal čez mejo. Na vzhod. Tam zdaj cvete kraja avtomobilov (podrobnosti lahko najdete v praških, budimpeštanskih, varšavskih, pa tudi zagrebških črnih kronikah).

V Soboti sem zaman iskal Ferija; v letalu sem prebral njegov najnovejši roman

Moj sošolec Vinci Horvat v Hollywoodu. Vedno nasmejan upokojenec s svojim psičkom ...

Petelinii zajtrk, verjetno doslej njegovo najboljšo prozno delo (dovoljujem, da so okusi različni). Dosegel je pripovedno zrelost, lahkoten stil (nekaj vmes med Kundero in Hrabalom) in tako potrdil, utemeljil jezikovno poetičnost, izpovedno modrost in moško zrelost. Izvedel sem, da je bil v Bologni, na knjižnem sejmu. Usedel sem se v obnovljen avtomobil in se v dežju odpeljal v Zagreb.

V tem zemljepisnem trikotniku (Zagreb-Ljubljana-Murska Sobota) živijo moji prijatelji, sorodniki, prijetni ljudje, pomešani med sabo kot makova zrna z orehovimi drobtinami, pripravljenimi za gibanico.

V soboto opoldne sem se sprehajal po mestu s hrvaškim ministrom za gospodarstvo Nenadom Porgesom. Nenadoma me je vprašal, ali poznam Mirana Mejaka. Presenečen je obstal, ko sem mu rekel, da je Miran poročen z mojo sestrično Renato. Potem sva srečala slovenskega poslanika in skupaj smo zavili v Gavello, kjer je bil tudi Jure. In znova so padale »popotne pijače«, ne da bi kdorkoli izrazil željo, da bi odšel. Nekomu je bilo »žal, da mu ni žal« za vse, kar se dogaja v Bombay (tako od včeraj imenujejo Beograd), in zamenjali smo slovenski glagol bombardirati za »bombati«, kar je pomenilo, da so Beograd enostavno »bombardovali« ... Eden od vitezov okrog me je potegnil iz žepa listič in rekel: »Srbi so duhoviti na svoj način, čeprav je njihovo besedišče na televiziji pod civilizacijsko ravnišo ... Ali, najhuje je, kadar Srb kritično ošvrkne sorojaka. To je storil že davno pokojni srbski pesnik Djuro Jakšić, ki je davno pred bombardiranjem Beograda napisal naslednje štiri stihe (v izvirniku):

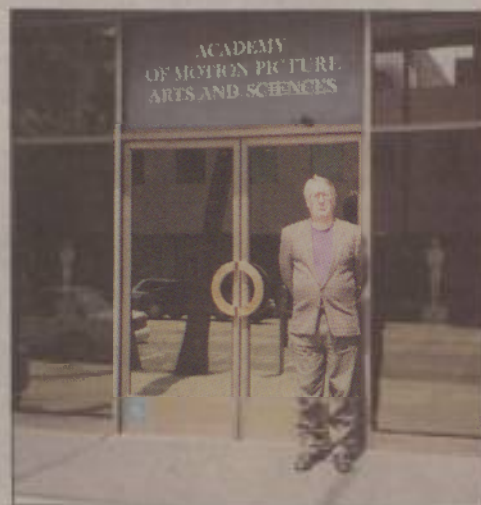
*Ginite, bračo, junaci i ljudi.
Majku vam jebem, kada ste ljudi!
Vi niste Srbi, vi niste braća.
Mlatite se, jebo vas čaća!*

Sicer pa je vse to otopno – kot aprilsko vreme. Cigansko (romsko) razpoloženje je prevladalo; Cigani so se v preteklosti smejali, ko je deževalo, in jokali, ko je sijalo sonce. Vse je namreč že znano, zapisano in videno na Balkanu. Tako smo videli film Underground (danes so skoraj vsi Srbi po kletih, v podzemlju, Lene vasi lepo gorijo (na TV lahko vidimo, kako tudi mesta lepo gorijo) ter Rane (tiste na duši, ki ostanejo nezaceljene tudi po več let, posebno ko mati zgubi sina, žena moža, starši otroka ali otroci starše ...) in tako smo se srečali s testamentom nekega »nebeškega naroda«, ki ga Milošević vodi od tod do večnosti, v nebo, izpod katerega aprilsko dežuje ...

BRANKO ŠOMEN

Studio Marije Miletić, producentke in režiserke risanih filmov: dolgoletno oskarjevsko prebivališče, kjer pa je bilo letos premrzlo za kopanje v »lastnem« bazenu ...

Pred filmsko akademijo na Wilshirju, v središču L. A., kjer so vsako leto tiskovne konference s petimi režiserji, ki so nominirani za najboljše filme z ne-angleškega govornega območja.

**Na obeh bregovih Mure je imela некоč
»noč svojo moč«**

V siju medle mesečine se je majala odsekana roka

Nekoč so se naši predniki bali noči. Naokoli so se klatili tatovi, razbojniki, reveži ali običajni objestneži. Dala jih je noč in jutro jih je vzelo. Včasih so za razbojniki oziroma tatovi ostale grozljive sledi.

Straža v hlevu

Bilo je v Prlekiji. Čez bregače je tiste dni pljusnil glas, da so na delu spretni konjski tatovi. In ni bilo enostavno čez noč ostati brez konja, s katerim je kmet oral, branal, vozil hlodovino iz gozda, žito v mlin ... Kmetje so tiste noči ostajali v hlevih. Imeli so pripravljene sekire, da bi napadli morebitne nočne obiskovalce.

Pri Klobasovih so imeli hlevska vrata zaprta s posebnim zapahom. Na videz so bila vrata videti trdno zaklenjena, vendar se jih je dalo odpreti od zunaj, če si vedel za način odpiranja. Z njim so bili seznanjeni domači. Podobne zapahe so imeli tudi nekateri drugi kmetje in z načinom odpiranja so se kmalu seznanili tudi nočni tatovi konj.

Nemirna noč

Tista noč je bila nemirna. Grmelo je, strele so švigale po nebu, da je metalo grozne sence po hlevu. In konja sta bila nemirna, govedo je postajalo vznemirjeno in kmet Klobasa se je nervozno premetaval po slamj oziroma zasilnem ležišču, ki si ga je omislil v bližini hlevskih vrat.

Pa je že tako v naravi, da neurje pojenja. Tako je bilo tudi te noči. Zunaj je nehalo deževati, iz daljave je bilo slišati le še oddaljeno grmenje in polagoma se je še to zgubilo za griči. Živina se je umirila. Govedo, ki ga je grmenje spravilo pokonci, je spet leglo, enako sta storila konja. In Klobasa si je med drežem rekel, da se je take noči noro bati konjskih tatov. Le kdo se

bo odpravljaj naokoli po dežju? Udobno se je stegnil po zasilnem ležišču, se pokril s staro odejo, s katero je običajno pokrival razgreta konja, da se ne bi prehladila, in že je bilo slišati grobo smrčanje.

Kmetje so tisto zadnjo nedeljo po glavni maši govorili v vaški gostilni o razbojnikih vse mogoče. Vedeli so povedati, da naokoli krade konje neka dobro organizirana skupina, ki živali potem tiho-tapi v oddaljena mesta in jih tam prodaja na sejmihi. In govorilo se je, da znajo tatovi odpreti vsaka vrata. Bil je tudi primer, da so v hlevu naleteli na hlapca, ki se je nenadoma dvignil s svojega običajnega ležišča in z vilami zamahnil proti nepričakovanim prišlekom. In so bili tatovi spretnejši. Hlapca je nekdo lopnil po glavi, da je obležal nezavesten, in oba kmetova konja je vzela noč. Klobasu so se te pripovedi zadnje dni neprestano motale po glavi in zdaj se mu je o tem še sanjalo, da ga je nenadoma vrglo z ležišča. Sanjal je, da mu nekdo žene kobilo iz hleva.

Nekdo je pomolel roko v vratno režo

Klobasa si je obrisal potno čelo. Živo je sanjal o prerivanju s tatovi. Na vse pretege je s sekiro klestil naokoli. Zdaj je potipal po grobi laneni vrvi, ki si jo je pripravil, da bi z njo zvezal tatu, če bi ga presenetil v hlevu.

Božal je vrv, buljil po temačnem, po gnoju smrdečem prostoru in si mislil, kako bi bilo bolje ležati ob ženi kot se kobacati po

slami ob hlevskih vratih. Jezil se je tudi na cesarja, ki mu je poklical hlapca »pod orožje«. Če bi bil zdaj pri hiši, bi imel on, gospodar, manj skrbi.

Tako je razmišljal in nenadoma se mu je zazdelo, da sliši ob hlevskih vratih rahlo šelestenje. Po lisičje previdno ga je dvignilo z ležišča. V desnici je trdno stiskal vrv in oči so se mu po mačje zapičile proti zapahu. Nad njim je bila reža, skozi katero so domači po potrebi porinili roko in s spretnim gibom so zapah tako odmaknili. In zdaj se je zgodilo, da se je skozi režo previdno zrinila roka. Klobasa ni mogel verjeti svojim očem, a še predno je roka uspela odstraniti zatič, jo je Klobasa že trdno zadrnil z laneno vrvjo. Roka je bila tako močno stisnjena v zapestju, da je nesrečnik nikakor ni mogel izvleči, čeprav se je krčevito naprezal.

Tat pobegnil brez roke

Klobasa je trdno držal vrv in se opiral ob vrata, da jih ne bi mogel kdo od zunaj na silo odpreti.

»Zdaj te imam ...« je glasno ušlo kmetu.

In potem je bilo od zunaj slišati pritajen krik groze in prsti na roki so se takrat krčevito stisnili v pest in potem razprli in top ropot je odzvanjal z zunanje strani vrat. Kmalu zatem je bilo slišati cvokanje po blatnem dvorišču. Roka, ki jo je vrv še vedno krčevito stiskala, je bila zdaj povsem mirna.

Kmet je obnemel od groze, saj je slutil, da se je zunaj pravkar odigralo nekaj groznega. In z gnušom je buljil v tisto roko, ki je še vedno tičala v vratni reži. Zunaj je bilo vse tiho. Z drhtečima rokama je Klobasa odrinil zatič na vratih in znoj groze ga je spet oblil, ko se je nehote dotaknil nemocene roke. Odprl je vrata in na zunanji strani se je v siju medle mesečine majala odsekana roka.

Tekst in foto:
FRANČEK ŠTEFANEC

Živeti z zlorabo

In na desetine knjig, na stotine člankov in razmišljanj ter nasvetov »pametnih« ljudi o nasilju, takšnem ali drugačnem, je bilo napisanih in jaz sem jih prebrala. V vsaki zgodbi sem iskala sorodno dušo, iskala sem nekoga, ki čuti tako, kot čutim sama. Ne naučeno iz knjig, ampak doživeto. Kajti če nasilje doživiš, to preživiš in s tem živiš – to je življenjska mora. Je kot črna senca, ki je vedno tu, nikoli, niti za hip te ne zapusti. Živiš in igraš življenje. In na koncu se vprašaš – ali živim zato, da igram, ali igram zato, ker živim!

Zaradi mojih otrok, ki jih nadvse ljubim in so premladi, da bi razumeli zgodbo mojega življenja, sem izpustila imena in kraje.

Vsi drugi dogodki so resnični in so se zgodili v manjši prekmurski vasi v sedemdesetih letih.

Stara sem bila dobrih dvanajst let. Drugi teden 6. razreda osnovne šole. Sedela sem za mizo, pred knjigo, oblečena v zeleno kratko karirasto oblekico, brez rokavov, obuta v sobne copate in se v zavetju »varnega« doma učila srbohrvaščino.

Na dvorišče je zapeljal avto. Daljni sorodnik. Že skozi okno smo opazile, da je bil precej pijan. Mama in sestra sta skozi stranska vrata takoj za-

življenja. Z desnico si je segel med noge in mi skozi hlače želel pokazati svojega »kurca«. Umaknila sem pogled, od strahu in sramote, on pa si je odpel pas, gumb, zadrgo, svetlo modre hlačke potegnil navzdol in si trdega »oneta« potegnil iz hlač. Zavohala sem ga. Zasmrdelo je. Zgrabil je mojo roko in jo potegnil proti udu. Dlan sem stisnila v pest in začela odkimavati z glavo. Prosila sem, naj me pusti. Rotila sem ga. Potiho, da mama ne bi slišala, da je kaj narobe. Kaj si bo mama mislila. Kriva sem.

pustili sobo in se potuhnili. Kje, ne vem! Vem le, da sta ostali v hiši, kajti mimo njega neopaženo nista mogli. Pozvonil je in takoj vstopil. Dekletce, kakršno sem bilo, mu je takoj ponudilo stol in pijačo. Povprašal je po drugih. Zlagala sem se, da sem sama doma.

Natočila sem mu »rdečko« in ga opazovala. Visok, vitek, z modrimi očmi, zagorel (mi si morja pač nikoli nismo mogli privoščiti), oblečen po modi (»kavbojke«) in vedno je prihajal na obiske »od doma«. Imeli so. Mi pa smo bili revni. Bili smo tisti sorodniki, ki so bili čisto na dnu, najbolj revni in katerih bi se bilo potrebno znebiti, če bi se jih lahko. Dvignil je kozarec in na hitro izpil »rdečko«.

Stopil je za moj hrbet in me pobožal po mojih dolgih laseh. Nisem se branila, kajti pobožati po glavi, se igrati s kodri las, ne, takrat se mi ni zdelo čudno.

Mogoče sem si želela nežnosti odraslega in zrelega moža.

Mogoče mi je godilo, da me nekdo – situiran in izobražen človek – vidi.

Vendar NE! Nikakor ne bi smel nadaljevati. Svojih rok ne bi smel položiti na moje prsi, ki jih ni bilo še nikjer. Komaj brsteti so začele. Ne bi smel ... Z levico me je prijel za temo, glavo pa porinil v knjigo in v smeju momljal, da je učenje iz knjig eno, drugo pa je učenje iz življenja. In da mi bo on, On pokazal lepote tega

Zakaj? Ne vem. Tepena bom. Spet. Naj mi nekdo pomaga. Pa ni bilo nikogar.

Z udom se mi je približal obrazu in v tem sem odprla dlan, tako da se je dotaknil moje dlani. Zmrzilo me je, kajti začutila sem utripanje srca v njem, vlago in ogaben vonj.

Zgrabil me je za lase, me potegnil, tako da sem padla na kavč, ki je bil tik ob stolu. Z vso svojo težo se je ulegel name. Nisem imela več kot 40, 45 kilogramov. On pa se mi je zdel – orjak. Vedela sem, da se dogaja nekaj, česar si nisem predstavljala, kaj šele želela. Še sedaj voham njegovo kožo, njegovo prepoteno telo se mi gnusi. On pa je bil tako nasilen. Ni me udaril. Bil je močan, močan, močan. Jaz pa ... solze so mi polzele po licih, on pa, s sapo po alkoholu in cigaretah, mi jih je lizal. Kot pes. Gabil se mi je. Gnusi. Še danes se mi.

Ne spominjam se, kje sem imela roke, vem le, da je z desno nogo porinil mojo levo nogo navzgor ... ne, ne morem tega opisati. Ni mi slekel hlačk. Ni bilo gibov, bil je samo prvi prodor, boleč, izliv ogabno lepljive in smrdljive sluzi in nikogar ni bilo, ki bi mi pomagal. Ni ga bilo takrat, ne pozneje. Niti menstruacije še nisem imela, pa sem že postala ženska. Solze so mi tekale po licu, on pa me je mirno, kot da ni bilo nič, poprosil še za kozarec »rdečke«.

Svinja! In nisem imela toliko sa-

Na takšnih domačijah se je некоč dogajalo marsikaj zanimivega.

Pravijo, da naj o problemu piše samo tisti, ki ga pozna.

Nekdo, nekje, nekoč mi je vzel otroštvo. Mladost sem preživela v samoobtoževanju. Zakaj? Kdo je imel to pravico? Ti, ki to bereš?

mozavesti, poguma, moči, da bi mu rekla NE! Zaupala sem mu. Za naše domače je bil tako pameten, nežen, uspešen. Jaz pa ... bila sem nežaželen otrok. Otrok, ki je prišel »po pomoti«. Bila sem zadnja, najmlajša, mogoče tudi najmanj ljubljena. In vse to sem čutila in vedela. In kot vsak človek, sem si tudi sama želela človeka – moškega, ki bi mu verjela, zaupala. Človeka, ki bi me sprejel takšno, kot sem. Hrepenela sem po topli in prijazni besedi. Po nežnem dotiku. In ta človek je moje potrebe poznal. Vedel je, da potrebujem človeka. In to je izkoristil. Izkoristil je mojo potrebo po zaupanju in biti ljubljen. In zaradi tega, da ne bi naredila še večje sramote njej, moji mami, sem bila tiho jaz in tiho je bila ona, čeprav sem še danes prepričana, da je vedela, kaj se je zgodilo. Ona pa je bila tiho.

To ji zamerim in tega ji ne morem odpustiti. Ne vem, zakaj mi ni pomagala, zakaj mi ni pomagala njega prijateljica – moja učiteljica, ko sem ji to omenila. Naj ne verjamem, da se mi je to zgodilo. Da to ni res. Da je normalno, da v puberteti moja domišljija bujno deluje. In tako sem ostala s svojo bolečo izkušnjo popolnoma sama. Na stotine ur sem se obtoževala, da je iz mojega pogleda razbral željo po ljubezni. In komaj sem si sama dopovedala, da noben odrasel, normalen človek tega ne bi smel vzeti kot željo po Ljubezni, ampak samo kot željo po bližini sočloveka. Še danes, v odraslih, zrelih letih si ne morem odpustiti, da se mi je to zgodilo. In ne samo to. Ker sem rasla v družini, kjer je bila »ljubezen« priljubljena aktivnost mojih najbližjih in se je o tem tudi govorilo v naši in okoliških vaseh, sem bila takoj tudi sama lahka tarča in primeren objekt. Še danes slišim glas znanega prekmurskega obrtnika, ki mi je v naši »štali« po mojem izmikanju na uho dejal, da jabolko pač ne pade daleč od drevesa. In da je moja usoda v življenju, da bom »kurva«.

Življenje ima čudna pota.

Tisti človek je kmalu zatem zbolel za rakom.

Tista učiteljica je kmalu zatem zbolela za rakom. In umrla.

Poročila sem se. Imam otroka. In ker sem nekoč doživela strast, tisto strast, ki je tako zelo pogubna in iz katere komaj najdeš moč, zaradi te strasti se res počutim »kurva«. Največjo bolečino življenja pa mi je zadal isti obrtnik, rekoč: »Saj sem ti rekel. Kurva mati, kurva hči.« Moja duša je umazana. Zaupanja ni. Ne živim več v življenju, živim kot igralka.

Igram in se pretvarjam. Komu na čast in komu v zahvalo?

In zakaj odgrniti zaveso molka po več kot petindvajsetih letih? Zato, ker me neka čudna usoda popelje vedno v bližino otrok, ki doživljajo podobno usodo, kot sem jo sama. Trpinčeni in

zlorabljeni. In že kot otroci obsojeni na neuspeh. In poskušala sem jim pomagati. Zlorabljeni sem bila pripravljena prisluhniti, pomoči pa ji ni mogel dati nihče. Z demoni preteklosti se moraš soočiti sam. Potrebujes le Človeka, ki ti prisluhne. Ki je tam, ko ga potrebuješ. In kako težko je v tej množici ljudi najti Človeka.

To jaz vem. Prekleta težko. In ko že misliš, da si našel nekoga, ki mu lahko zaupaš, le-ta izgine kot dih. Ni ga več. Vzame ga Življenje.

In minilo je slabo desetletje in spet sem tam: v moji bližini je zopet otrok šestnajstih let, ki je zlorabljen. Kako naj ji pomagam? Kako naj ji povem? Ne vem. Trpi Ona in skozi njeno trpljenje ponovno trpim tudi sama. Ona išče človeka, jaz pa vedno bolj dvomim vase, dvomim, da sem Človek. Kako naj ji ponudim roko tolažbe?

V razmislek:

Mož ima voljo do spolnosti. Žena ga odklanja. Posredno ji vsili voljo. Je to posilstvo?

In kaj bi se zgodilo, če bi ga prijavila?

Kako bi na to gledali otroci, sosede, sorodniki, tudi policija, če bi ga žena ovadila ...?

In vse to se ne dogaja v sosednjem kraju, dogaja se tu, v vašem kraju. Verjemite! Pred vašimi očmi. Spremljam statistiko socialnih ustanov in policije o žrtvah nasilja in se sprašujem: kako to, da poklicani, izobraženi in pametni tega ne vidijo. Kako je lahko en sam človek, to sem jaz, deležen videnj tolikšnega zlorabljanja. Je to usoda? Je potem tega toliko?

Kako da ne vidite, kaj se dogaja z nami, ki že ob startu nimamo enakih možnosti za bran in pomoč. Koliko vas iskreno in trdno verjame, da ne pozna nobenega primera zlorabe.

Odkrito in iskreno premislite. Ste popolnoma prepričani, da sosedove, sorodnikove hčere (ali sinovi) niso trpinčene (-i) tako ali drugače? Sama ne verjamem skoraj nikomur več! – Je klofuta normalna? Je brca v rit normalna? Nezaželena dlan pod majčko? Intimen dotik v dvigalu? Opolzka beseda? Mogoče samo pogled, ki sleče! Pogled in beseda o prsih ali zadnji platil!

Zakaj?

Imam samo današnji dan. Včerašnjega zame ni več. Zaznamoval me je, pa tudi če bom živela sto ali več let. Takšna sem.

In s tem živim.

Različni strokovnjaki različno pojmujejo pojem »spolna zloraba«. Zame je spolna zloraba vsak nasilni vdor v mojo osebnost, telo, moj svet in navsezadnje moje prepričanje (tudi če ni v skladu z vsakdanjim življenjem!).

Krojaški mojster Leopold Irgolič iz Gornje Radgone za svojim starim šivalnim strojem – singerico.

Celo žena se ga je prestrašila

Bil je ustanovitelj današnjega obrata Mure v Gornji Radgoni

DOMAČIN GA JE IZDAL

Rodil se 1914. leta v družini kočarja in obrtnika čevljarja v Lomanošah in se izučil za krojača. Opravil je tudi pomočniški in nazadnje še mojstrski izpit, kar je tudi razvidno z diplome, ki še danes krasi njegovo priročno delavnico. Nekaj časa se je preživljal s šušmarjenjem, toda prijavil ga ni nihče. Ljudje so mislili, da ima obrt, saj je imel oče, ki je bil prav tako Leopold, prijavljeno čevljarstvo obrt. Leopold Irgolič je vzel samostojno obrt leta 1939 in jo imel do prisilnega odhoda v nemško vojsko. Na vse načine, tudi tako, da je šival tedanjim nemškim oblastnikom, se je branil pred odhodom v nemško vojsko. Ker ga je izdal domačin, se je oktobra 1942. leta znašel kot rekrut v mestu Linz an Drau v kasarni Achof. Od tam je bil poslan v Oberschlesien in nato na rusko fronto. Bil je navaden vojak s puškomitraljezom v roki. Ni trajalo dolgo in že so se začeli veliki boji z Rusi.

ROŽNI VENEC GA JE REŠIL

»Bilo je pozno jeseni leta 1942. Več dni smo se vkopavali in se pripravljali na napad Rusov, ki so pred nami oblikovali fronto. Ob zavzetju položajev mi je oficir naročil, naj se vkopljem za velikim hrastom, ki je stal pred železniškim nasipom, ob tem pa mi zabičal, da se ne smem umakniti, ker me bo sicer »pokosil«. Rusi so začeli streljati s stalinovimi orglami. Krogle so letele kot toča. Po dvehurnem streljanju je nastala tišina. Na puško sem navezal beli robček, dvignil puško z robčkom iz zaklonišča in se predal ruskim vojakom. Komandir, bil je Ukrajinec, me je razorožil, preiskal in zaslišal. Iz enega žepa sem potegnil rožni venec, iz drugega molitvenik. Oficir, ki je bil očitno katolik, me je potrepljal po rami in rekel: »Harašo.« Ko sem mu povedal, da sem Jugoslovian, nasilno mobiliziran v nemško vojsko, in da nisem streljal (povohal je cev puške), mi je dodelil vojaka, ki me je spremljal v ujetniško taborišče. Zabičal mu je, da me mora v zbirno taborišče pripeljati živega, tudi za ceno svojega življenja. Zaradi znanja, bil sem boljši krojač kot ruski, sem bil nekaj vodja delavnice in prikrojevalec. Za oficirje sem izdeloval obleke, s tem pa sem si prislužil boljšo hrano, ni pa mi bilo treba tudi na težaško delo pri obnovi mesta.«

ŠE ŽENA SE GA JE PRESTRAŠILA

Po dolgih letih ujetništva se je Leopold Irgolič marca 1946. leta vrnil domov. Njega in druge, ki so imeli podobno izkušnjo, je vodila pot čez Zagreb, tam pa jih je vojska neusmiljeno tepla in zaničevala, češ da so izdajalci. Slekli so jim tudi boljše obleke in jim dali cape.

»Ker sem bil v Rusiji v krojaški delavnici, sem si izdelal plašč iz novega blaga. Da ni bil videti nov, sem na njega našil več krp, ki so dajale videz, da je bil prestreljen ali kako drugače raztrgan. Prav to me je rešilo, da mi ga v Zagrebu

niso pobrali. Ob vrnitvi domov sem' iz njega izdelal plašč za svojo ženo. Spominjam se tudi, ko sem se na vlaku srečal z domačinom, daljnim sorodnikom, ki je bil sprevoznik, Franjom Irgoličem, ki se me takega ni mogel nagledati. Domov k svoji ženi sem se vrnil v popolni temi, da me ljudje ne bi videli. Moram reči, da se me je celo žena prestrašila.«

PROSTOVOLJNO OB SLUŽBO

Po prihodu iz ujetništva se je za Leopolda začelo novo življenje. Ponovno se je lahko posvetil svojemu ljubljenu poklicu – krojaštvu. Že po enem mesecu

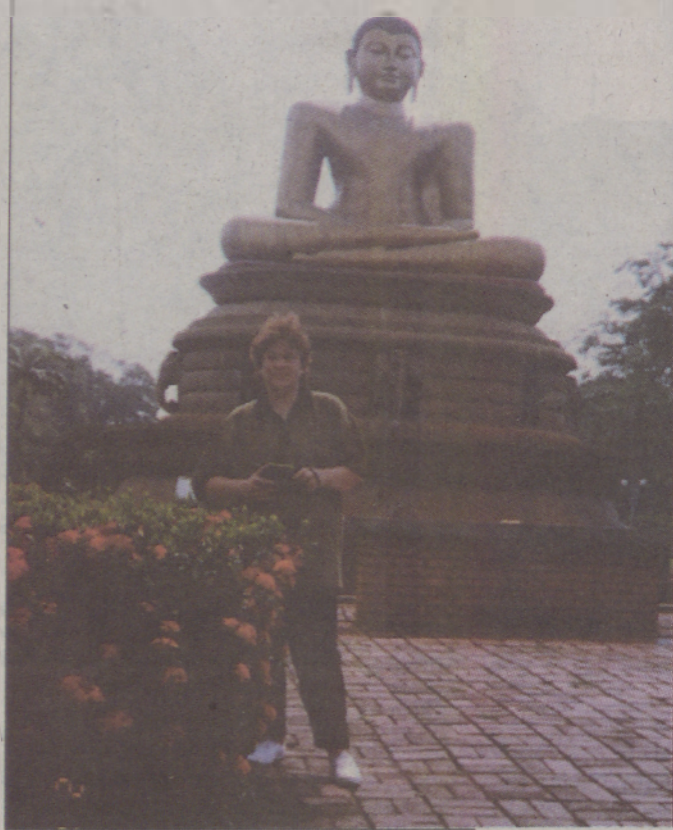
Življenje Leopolda Irgoliča sta zaznamovali dve obdobji: krojaštvo, kateremu je posvetil vse svoje življenje, in druga svetovna vojna.

je vzel krojaško obrt. Pri tem si je pomagal s tremi šivalnimi stroji, ki jih je skril, preden je šel v nemško vojsko. Vzel je dva vajenca (vseh je izučil osem) in se posvetil krojaštvu. Toda po letu dni so ga prisilili, da se je zaposlil v tedanji krojaški delavnici vojnih invalidov v Gornji Radgoni, katere uprava je bila v Beogradu. Določili so ga za vodjo, ob njem pa sta delala krojaška pomočnika Jože Fras in Franc Slana iz Gornje Radgone ter pomočnica Jolanka iz Sežane. Vsi delavci so morali v službo prinesiti svoje šivalne stroje, ki so jih ob sobotah, takrat se je delalo tudi ob sobotah, odnašali domov, da so lahko v nedeljo šušmarli. Po letu dni delovanja vojaškega podjetja je delavnice prevzela občina, ki je ustvarila Občinsko krojaštvo, kjer je bil Leopold 12 let poslovodja. Ko so začeli odpustčati delavce, je zapustil službo samo zato, da je lahko ostal na delu delavec, ki je imel dva otroka. Končno je leta 1961 na ženinem domu v Podgradu ponovno odprl svojo delavnico. Leta 1965 se je vselil v svojo hišo v Gornji Radgoni, kjer je nadaljeval z obrtjo do upokojitve 1974. leta. Ob tem je vredno omeniti, da se je iz nekdanjih invalidskih vojaških krojaških delavnic prek Občinskega krojaštva in Mode Gornja Radgona razvil obrat Mure, ki sedaj deluje v Črešnjevcih. Od ustanovitve oziroma prvih delavcev Invalidskih krojaških delavnic živita le Leopold Irgolič in Franc Slana, oba v Gornji Radgoni.

Kljub letom Polde, ki je med Radgončani zelo priljubljen, ne miruje. Veliko mu pomeni vsakodnevni sprehod, tu in tam pa še sede za svojo »singerico«, ki je stara več kot šestdeset let. Njegov konjiček je igranje šaha s prijatelji. Z ženo Roziko se veseli obiska posvojenca, svojih otrok namreč ni imel, Gerharda, ki živi v Nemčiji in ga pogosto obiskuje.

Besedilo in foto: L. KRAMBERGER

MAJDA LADIČ s Hotize, učiteljica zgodovine in zemljepisa na OŠ Franceta Prešerna Črenšovci.

Kot učiteljico geografije me zelo privlači daljne eksotične dežele, kjer na vsakem koraku spoznavam drugačnost dežele in z novimi spoznanji potem lahko obogatim pouk geografije v šoli. Zaradi tega sem se tudi letos odločila, da se udeležim strokovne geografske ekskurzije na Šrilanko, ki jo vsako leto organizira Zavod za šolstvo Republike Slovenije.

ŠRILANKA -

Otok, ki kot »solza« leži v Indijskem oceanu, s svojimi naravnimi lepotami že tisočletja mami številna ljudstva. Že Rimljani in kasneje Arabci so ga opisovali kot otok užitkov. Voj začimb, najdišča dragih kamnov, eksotične vrste cvetja, ptic in živali so privabljale številne trgovce iz Evrope že v preteklosti. Danes je to ena najbolj obiskanih tropskih dežel, saj je val turistov usmerjen na zahodno obalo, kjer najdemo čudovite peščene plaže, porasle s palmami.

Prvotno ime za otok je bilo SERENDIB. V 17. st. so ga nizozemski naseljenci poimenovali CEYLON. Šele leta 1972 je dobil sedanje ime ŠRILANKA, ki pomeni VELIČASTNA DEŽELA. Površina otoka je okrog 66.000 kvadratnih kilometrov, glavno mesto pa je Colombo.

Za tako majhen otok ima Šrilanka veliko imen: Solza Indije, Biser orienta, Dežela rubinov ...

Poleg kač, opic in divjih slonov, ki smo jih občudovali v tropskih gozdovih, smo obiskali »sirotišnico« slonov blizu mesta Pinnavela. Tu skrbijo za mlade slone »najdenčke« in jih vzgajajo za delovne živali. Sloni so zelo ogrožena živalska vrsta tudi zaradi divjih lovcev na slonovo kost.

V mestu Colombo in po vsej poti smo občudovali budistične tempelje v obliki zvona - »stupe«.

Hinduizem je predvsem v mestih, kjer so že od daleč opazni templji z visokimi izrezljanimi strehami. Okrašeni so s podobami njihovih bogov.

Hindujka med obredom daritve in čaščenja.

V mestu Kandy, za katerega domačini menijo, da je najlepše na Šrilanki, je tempelj Svetega zoba, kjer naj bi hranili avtentičen Budov zob. To se vrstijo različna religiozna srečanja in življenje poteka večinoma okrog templja.

Vhod v votlinski tempelj blizu mesta Dambulla, kjer je 160 metrov visoko vklesanih niz votlin, v katerih so številni kipi Bude in freske iz njegovega življenja.

JACK FRUIT je zelo zanimiv velik tropski sadež, ki raste kar iz debla. Prebivalcem poleg riža pomeni osnovno hrano. Lahko ga uživajo kot zelenjavo, nadomestek za riž ali kot odlično sladico.

Pogled na eno od ulic v četrti Pettah, glavnem mestu Colombo, kjer se vrstijo ulične prodajalne. Ulice so precej umazane, polne smeti, hiše pa neurejene. Vendar je to del njihovega vsakdanjika in ljudi to ne moti. Drugačna pa je podoba bogatejšega dela mesta, kjer so lepe hiše z lepo urejenimi parki.

Med uličnimi prodajalnami je precej takih, kjer prodajajo sadje, ki je za naše razmere zelo poceni.

V osrednjem hribovitem delu Šrilanke so najlepše plantaže čaja. Obirajo le mlade poganjke na vsakih pet tednov. Izkušen nabiralec natrga okrog 35 kg listov na dan, iz njih pa dobijo potem 8 kg čaja.

Domačini so nam popestrili večer s čudovitimi ljudskimi plesi ob spremljavi bobnov in ga sklenili s hojo čez goreče oglje.

solza Indijskega oceana

DEŽELA TAMILOV IN SINGALCEV

V vihravi šrilanški zgodovini so se menjavala obdobja miru z obdobji nemirov in prelivanja krvi. Zgodnjo zgodovino Šrilanke so oblikovali indijski yplivi, pozneje pa tri faze evropske kolonizacije. Stiki z Evropejci so se začeli v 16. stoletju, ko so otok zavzeli Portugalci. V 17. stoletju so si monopol nad otoško trgovino pridobili Nizozemci in zadnji kolonialisti so bili Britanci vse do leta 1948, ko je otok dobil samostojnost.

Prvotni prebivalci Šrilanke so bili VEDI, preprosta lovska plemena, ki danes živijo le še v oddaljenih gorskih gozdovih, nekaj pa se jih je pomešalo med preostalo prebivalstvo.

Šrilanka šteje okrog 18 milijonov prebivalcev, od tega 75 % Singalcev in 20 % Tamilov. Oba naroda izvirata iz Indije, Singalci s severa, Tamili z juga. Večina Singalcev pripada budizmu, Tamili pa hinduizmu. Pri obojih pa je še vedno kastna ureditev, ki smo jo opazili predvsem v mestih, ki so razdeljena na bogate in revne četrti ter delavsko predmestje, ki je še revnejše.

Tamili in Singalci doživljajo drugi druge kot tekmece. Tamili se čutijo prikrajšane, ker je singalsčina uradni jezik v državi in budizem vera večine. Nasprotja med njimi so izbruhnila v krvavih nemirih leta 1958 in še do danes niso prenehala. Po osamosvojitvi države se je zaostрил boj Tamilcev za avtono-

pa tudi več vojske. Turizem pa je predvsem zaradi varnosti usmerjen na južni del otoka.

HINDUIZEM IN BUDIZEM JE ČUTITI POVSOD

Kot posledico živahnega zgodovinskega pretoka najrazličnejših narodov srečamo na Šrilanki pravo mešanico različnih jezikov, kultur in religij, med katerimi prevladuje budizem. Že od daleč so bili v pokrajini vidni povsod, kamor smo potovali, značilni templji DAGOBE, bele polkopolaste zgradbe, podobne zvonu, ki imajo pozlačeno konico. V takšnih templjih je shranjena relikvija Bude. Navduševali pa so nas tudi različni kipi Bude - ob cestah sedeči, stoječi ali ležeči in različnih velikosti. V mestu Kandy smo obiskali največje budistično svetišče Budinega zoba. Zob hranijo v skrbno varovani zlati skrinjici in ga vsaka tri leta za dva tedna dajo na ogled. Takrat je to eno največjih romarskih točk na območju budistične vere. Da je to pomembno budistično svetišče, smo se prepričali tako, da smo morali do vhoda skozi več vojaških kontrol, kjer so nas natančno pregledali. Kontrolo so poostriili, ker so pred leti tamilski gverilci podtaknili bombo pred tempelj in ga zelo poškodovali. Presenetilo nas je tudi, da smo morali povsod v notranjost templja bosu in kljub vročini v dolgih oblačilih.

Prevzelo nas je tudi svetišče v Dambulli, kjer je 160 metrov visoko votlinski tempelj. V

hišami. Kravo kpt sveto žival spoštujejo tudi budisti in pripadniki drugih ver.

ČAR TROPSKE DEŽELE

Že ob izstopu iz letala nas je prevzel pogled na lepoto tropske pokrajine. Povsod same palme in čudovito cvetje. Objel nas je tudi val tropske vročine, kakršne pri nas nismo vajeni. Temperature so na Šrilanki skozi vse leto visoke. V času našega obiska so se gibale med 27 in 34 st. C pri 94-odstotni vlagi v ozračju. Temperature se seveda spreminjajo z nadmorsko višino in so bile na 2000 metrih okrog 24-25 stopinj Celzija čez dan. Za podnebje sta značilna tudi zimski in letni monsun, ki sta nosilca padavin na otoku. Najbolj so nas navdušile kokosove palme, povsod ob cesti in na vaseh pa je polno banan, papaje, manga, ananasa in še drugega sadja. Narava je torej bogata in raznolika, vendar vedno bolj ogrožena zaradi nezakonitega izsekavanja tropskih gozdov. V času britanske kolonialne vlade so uredili velike nasade - plantaže kavčukovcev, sladkornega trsa, čajevcev, banan.

Čaj je na Šrilanki najpomembnejši izvozni artikel. Odlični čaj pridobivajo v hribovju okoli kraja NUWARA ELIYA, kjer ga tudi predelujejo. Ob pogledu na plantaže čaja in obiralce smo bili zelo navdušeni, saj je to pravi raj na otoku.

Sprehodili smo se tudi po vrtu dišavnic v tropskem gozdu in z zanimanjem opazovali vanilijo, cimetovec, poprovec, kakavovec, sandalovino. Pridelke vseh teh kultur tudi izvažajo, medtem ko za domačo rabo pridelujejo maniok (podoben našemu krompirju), arašide, tobak, predvsem pa veliko riža. Žanjejo ga trikrat na leto in je pomemben v njihovi prehrani. Vsa opravila pri pridelavi riža opravijo ročno s pomočjo vodnih bivolov.

KAJ PA ŠOLA?

Kot učitelje nas je zanimal tudi njihov sistem šolstva, zato smo obiskali eno od osnovnih šol blizu mesta SYGIRIJA. Že ob pogledu na množico učencev smo bili navdušeni nad njihovo belo uniformo z lepimi kravatami. Pouk začnejo ob 8. uri in traja do 15. ure. Učilnice so odprti, skromno opremljeni prostori, v katerih je tudi devetdeset učencev. Osnovna šola je brezplačna, saj država učencem priskrbi uniforme - obleke za šolo in učne pripomočke s torbico. Država se lahko pohvali z veliko pismenostjo, pozneje pa le malo mladih nadaljuje šolo v mestih, ker je predraga. Šola začnejo obiskovati s petimi leti in traja do 14. leta, ko delajo državne izpite. Tisti, ki so uspešni, lahko nadaljujejo šolanje na srednji šoli, drugi pa še dve leti obiskujejo osnovno šolo in se izučijo kakšnega poklica. Eno šolsko leto je razdeljeno na triade. Pouk traja devet mesecev. Na vsake tri mesece imajo mesec dni počitnic. Prosto pa imajo tudi ob državnih praznikih.

DEŽELA Z VELIKO REVŠČINE

Ko smo potovali z džipi skozi džunglo, smo bili presenečeni nad zelo revnimi vasicami s hišami iz blata in kočicami s strehami iz palmovih vej. Znotraj hiš, razen ležišča na tleh, ni bilo ničesar. Ognjišča so imeli zunaj pred kočo, kjer so tudi jedli. Tudi ribiške vasice ob Indijskem oceanu so zelo revne, vendar so ljudje videti srečni, zadovoljni ter

Obiralka čaja se po napornem delovnem dnevu vrača domov.

zdravi. Povedali so nam, da niso lačni, saj je okrog njih vse polno sadja, ki si ga znajo pripraviti na različne načine in ga uživajo ob vseh obrokih.

Da bi se izkopal iz velike revščine, država spodbuja in sofinancira obrt na vaseh. Opazili smo, da so posamezne vasi prav specializirane za določeno obrt. To so usnarstvo, rezbarstvo iz lesa, izdelki iz palmovih vej, vrvi, lončarstvo ...

Ljudje so bili do nas povsod prijazni, nasmejeni in so nas spraševali, od kod prihajamo. Vsi govorijo tudi angleško, tako da s sporazumevanjem ni bilo težav. Za Slovenijo seveda ni slišal nihče.

Kljub gneči v mestih, ki smo jih obiskali, smo se počutili varne. Obiskali smo njihove poulične trgovine in tržnice. Cene so seveda dvojne, ene za domačine in druge, precej višje, za turiste. Od naše spretnosti je bilo odvisno, za koliko smo jih znižali. Cene so v primerjavi s Slovenijo nizke, vendar so tudi plače delavcev precej nižje. Povprečna plača delavca je 3.600 rupij na mesec, to je devet tisoč tolarjev.

Hrana je podobna indijski, vendar pekoča. Glavne jedi so riž, curry s prilogami, zelenjava, meso in ribe. Na voljo pa smo imeli seveda veliko tropskega sadja, odlični čaj in pivo. Poskusili smo tudi njihovo nacionalno pijačo ARAK iz riža in kokosa.

ŠRILANKA se v sodobnem času ob nacionalnih trenjih srečuje z ekološkimi problemi. Hitro naraščanje števila prebivalcev, načrtno širjenje obdelovalnih površin, namakalnih področij in mest predstavlja preveliko obremenitev za že načeto naravo. S krčenjem tropskih gozdov izginjajo nekatere redke vrste drevja, kot je ebenovec. Onesnaženost se je torej dotaknila tudi tega rajskega otoka.

Na trenutke neznosna vročina in naporen enajsturni polet z letalom sta bila ob vrnitvi pozabljena. Ostali so lepi nepozabni spomini in spoznanje, da smo bogatejši za znanje, ki ga bomo koristno uporabili pri pouku geografije.

Pogledali smo tudi v zbornico in se pozdravili z njihovimi učiteljicami, ki so bile zelo prijazne. Oblečene so bile v lepe tradicionalne sarije in vse so imele dolge lase, spletene v kite ali čop, kar je nasploh značilno za tamkajšnje žene in dekleta.

Iz tropskega lesa - ebenovca, tikovega in rožnega lesa izdelujejo v mnogih majhnih delavnicah različne kipe Bude, maske, slončke ... V izdelovanju so res pravi mojstri in izdelki so občudovanja vredni.

mijo na severu in v zahodnem delu otoka, ki je po letu 1980 prerasel v državljansko vojno. Pomagale so jim tudi indijske oblasti, ki so dovolile tamilskim gverilcem, imenovanim »tamilski tigri«, da imajo oporišča na jugu Indije. Skrajneži se na obeh straneh bojujejo s krvavimi poboji in maščevanji. Žrtve so nešteti civilisti, tako Tamilci kot Singalci. Država, ki se trudi, da bi naredila konec dolgotrajnim spopadom na otoku, porabi veliko denarja za vzdrževanje številne poklicne vojske. Da nevarnosti napadov zares obstajajo, smo občutili ob številnih vojaških ovirah na cestah. Bolj ko smo potovali proti severu otoka, več takšnih ovir je bilo, hkrati

prvi votlini leži 15 metrov visok kip Bude, izrezljan v živo skalo. Občudovali smo zelo lepe freske na stropu iz 15. stoletja in še kakšnih 150 kipov Bude v naravni velikosti.

Predvsem v mestih pa se čuti tudi prisotnost hinduizma, saj njihovi templji z visokimi, lepo okrašenimi strehami vzbujajo pozornost vsakega obiskovalca. Udeležili smo se njihovega obreda čaščenja, ob dišečih kadilih in plesih ob spremljavi bobnov pa smo bili očarani. V predmestjih in na vaseh so na hinduizem opozarjale tudi krave, ki so za njih svete živali. Prosto so se sprehajale po ulicah in med

Žetev riža na enem od številnih polj, ki so v nižinskem delu Šrilanke. Riž je pomembno živilo v boju za preživetje mnogim ljudem.

Ob našem obisku ene od osnovnih šol je tam nastala prava zmeda, saj učenci niso vajeni tujih obiskov. V upanju, da bodo dobili »kuli« ali bonbonček, so se veselili nastavljenemu fotografskemu aparatu.

Fotoraport

Poglejte, kako postavne funkcionarje ima Slovenska hokejska zveza. Gospod z naočniki proti soncu in njegovim žarkom je njen predsednik Milan Regvar, sicer sodnik. Ob njem stoji funkcionar zveze, Aleksander Šeruga - Sanji, ki je vihtel hokejsko palico že, ko so bili gospod predsednik zveze še v pleničkah.

Hokej na travi je miroljuben šport. Zaskrbljen pogled soigralca in kri na dresu to trditev sicer rahlo postavlja na glavo.

z Evropskega prvenstva pokalnih prvakov v hokeju na travi za moške, kot sta to videla in zabeležila budno oko gospoda Švende in leča njegovega fotoaparata.

Za obuditev spomina: prvenstvo je bilo v začetku aprila v Moravskih Toplicah, sodelovalo je sedem ekip, zmagali so Švedi, naši so bili peti. Zanimiv je odmev iz evropske Holandije: eden večjih tamkajšnjih časopisov se je razpisal o gostoljubnosti tukajšnji ljudi, o lepi pokrajini in nasploh naredil reklamno, morda vredno več, kot včasih plačujemo za različne promocije naše države.

Predsednik hokejskega kluba Triglav Rudi Cipot kaže, kako se pravilno drži hokejska palica. Igralec s številko 8 o tem očitno nima pojma.

Profesor Evgen Titan je v Soboto prinesel hokej v drugi polovici 50. Let. Na fotografiji ga vidimo, kako prosi mladenko, naj se malo odmakne, ker ne more gledati tekme.

Normalno, da so se tako pomembnega prvenstva udeležili znani ljudje iz družbenega, političnega in gospodarskega življenja. Ker so znani, jih ne bomo naštevati, poleg tega pa bi se koga nehote izpustili in bi tako bila zamera. Zdaj pa ne bo. Vsaj upamo tako!

Z Vestnikom
v Pen ali

PRVI KORAK

DO NASLOVNICE V
SPIEGLU !?

Nekoč so v Turnišču mladi sanjali, da bodo čevljarji, zdaj kaže, da se bo starim cehom za kakšno desetletje pridružil nov, sodoben - ceh fotoreporterjev. Kar pet osnovnošolcev sanja, da bo njihova fotografija nekoč na naslovnici Vestnika, tisti najbolj ambiciozni pa, da bo obšla svet na prvi strani Spiegla. Zaenkrat svojo fotoreportersko nadarjenost preizkušajo v domačem kraju in v Penu smo jim ponudili prvo veliko priložnost, da jih založniki opazijo.

GREGOR ŠKERGET, 5.b

Mojster Zavec iz Renkovec je eden redkih čevljarjev, ki še zna ročno izdelati čevlj. Zna jih tudi prodati, Gregorju pa je ponosno poziral pred osmimi pari škornjev narejenih za folklorne plesalce. In tu je tudi nepogrešljiva opanka velikanka.

MATEJ
VITEZ, 7.a

Zdaj se je pomlad razcvetela, sredi marca pa fotoreporter Matej še ni našel ta pravih ptičkov v gnezdih, je pa opazil njihove prijatelje na stojnicah turniške cehovsko - kmečke tržnice.

TADEJ RAŠČAN, 7.b

Med turniški podobami življenja, ko je tam gostovalo uredništvo Vestnika, je Tadejevo fotoreportersko oko opazilo pozvačina in nastala je fotografija, ki si zasluži objavo.

ROK DOMINKO, 5.b

Le tu in tam še ostajajo sledovi preteklosti. Dvorišče s cimprano domacijo in lugašem se je zdelo dovolj zanimivo pe- tošolcu. Morda je Rok naredil zgo- dovinaki posnetek, ki si ga bodo nekoč ko bo tudi on velik, fotokopiral raz- iskovanje naše preteklosti.

ALEŠ GJERKEŠ, 7.b

Pa še kdaj povejte, da je šolarjem lepo, ko kot osli iz dneva v dan tvorijo v šolo in domov...Aleš opozarja šolske oblasti, da bistvo ni v količinah...

Muhast april je, če ne drugega, poleg obilice dežja prinesel v Rožno dolino tudi malo toplejše vreme. Nedvoumen dokaz za to so klopi, ki so nam jih hišniki »vrnili« tudi letošnjo pomlad. »Rožna« se je ob prvem soncu razživela, zdaj pa se brez večjih težav drži na nivoju, kajti že so se začele kvalifikacije za sklepni turnir Majskih iger v nogometu.

April prinaša tudi običajne zahteve. To je seveda opravljanje izpitov ali priprava na njih, kajti bliža se junij, ko bo na večini »faksov« prva »runda« rednih izpitnih rokov. Kdor je odločen opraviti pogoje, ta čas vsekakor jemlje resno. No, za ravnotežje na relaciji učnje-»žur« bo vsekakor poskrbela prihajajoča prireditev Majske igre. Enotedenska sportno-glasbeno-zabavna prireditev je po obisku brez primere v študentskem življenju, še posebej »študentska tržnica«, to je dan, ko so po »Rožni« postavljene stojnice in se vsak študentski klub promovira s svojim vinom in hrano v degustacijski obliki – zato je seveda vse zastoj. Precej je tudi obiskovalcev, ki niso študentje, vendar se taki priliki težko

izogonejo – redkokdaj je namreč kaj zastoj. Nam nadrejeni birokrati, ki uravnavajo življenje tam, kjer se nikoli niso bili, so spet, zdaj že po ustaljenem postopku, pomladili sestavo prebivalcev v študentskih domovih. Izločili naj bi kar okrog petsto študentov, v večini absolventov, ki jim je potekel rok bivanja. Ja, ja, »bruce« je treba alkoholizirati. Naj se končno zavejo, kako težko je življenje. Majske igre so izjemna priložnost za seznanjanje s težko študentsko realnostjo. Glede lanskih iger naj omenim, da smo imeli Prekmurci prepričljivo najslabše vino na vsej prireditvi, in kar je bilo še najhujše, še najbolj smo ga skrivali. Ali smo Prekmurci še bolj »škrtlavi« kot Gorenjci?

Še nekaj je, kar se je, predvsem na simboličen način, »pripetilo« študentskemu življenju. To je seveda – V leri. To je, kot že veste, novi slovenski film o študentskem življenju, ki je bil posnet tudi v študentskem okolju, namreč v »Rožni«. Čeprav je gospod, s katerim »soustvarjava« tole zadevo, prepričan, da je to zgolj slovenska kopija (ki si je vzela zgled po slovenski glasbeni sceni) lani posnete hrvaške oz. zagrebške verzije, bomo tole prepustili Štefančiču in podobnim, ki so za svoje mnenje plačani. Kakorkoli že, študentsko gibanje potrebuje tak film. Potrebuje ga, ker slednji nekako simbolično, na umetniški način identificira povprečnega (vse prej kot bogatega) študenta. Tako imajo tudi »bruci« priložnost uvida v svojo prihodnost. Če imamo svojo študentsko organizacijo, svojo vlado in parlament, zakaj ne bi imeli še svojega filma. (d)

Ko podarjamo rože, po navadi ne razmišljamo, ali imata barva in vrsta rože kakšen poseben pomen. Podarimo pač tisto rožo, ki nam je všeč ali menimo, da bo všeč obdarovancu. Verjetno je tako tudi najbolj prav. Mogoče pa bo vseeno koga zanimalo, kaj simbolizira posamezna roža:

vrtnica - ljubezen, lilija - čistost, sončnica - upanje, tulipan - nedolžnost, ljubezen, perunika - krepost, spominčica - mladost, skromnost, vijolica - skromnost, ponižnost, anemona - zavrnitev, amarilis - ponos, aloja - dolgo življenje, naklonjenost, vdanost, krizantema - obilje, čistost, bogastvo, rdeč nagelj - (nebeško) ljubezen, nageljni drugih barv - zvestobo, občudovanje, privlačnost, ljubezen, narcisa - pogum, bela marjetica - oboževanje, čistost, nedolžnost, marjetke raznih barv - lepoto, harmonijo, bela hijacinta - vdanost, vera, čistost, modra hijacinta - modrost, prijaznost, lotos - božanska ljubezen, nesmrtnost, orhideja - razkošje, skušnjava, spolnost, zvonček - napoved pomladi, tolažba, upanje, trobentica - čistost, mladost, jezikavost, predrznost, plodnost, stalnost, poigravanje, ljubkovanj, smrt, petunija - mir, tišina,

mačeha - bahavost, razkazovanje, misel, zveza, potonika - zaskrbljenost, jezo, prizadetost, sramoto, sramežljivost, gardenija - smrt, nedejavnost, kultiviranost, uglajenost, fuksija - okus, milino, privlačnost, eleganca, geranija - neumnost, strast, melanholičnost, sprememba, novi stiki, gladiola - pripravljenost, dalija - negotovost, nestalnost, eleganca, dostojanstvo, planika - čistost, sentimentalnost, gizdavost, omej (preobjeda) - zle misli, nevarnost, ljudomrznost, prepovedana ljubezen, volčja češnja - pomanjkanje rodovitnosti, smrt, osamljenost, tišina, slabo znamenje, azaleja - kratkotrajna strast, krhkost, zmernost, zvončnica - stalnost, lojalnost, samota, obžalovanje, rdeči mak - spanje, smrt, iluzija, nesreča, oranžni mak - ponos, razkošje, veselje, rožnati mak - tolažba, čistost, rododendron - približujoča se nevarnost.

(Prispevek smo povzeli po zadnji lanskeletni številki revije Gea.)

Od 28. aprila do 27. maja

HOROSKOPEN

Pripravlja: Agencija Hogod

za mlade od 6. do 96. leta, ki priznavajo ljubezen

OVEN

(21. III. – 20. IV.)

Ovni že zdaj čutite ugoden vpliv Jupitra, ki je prišel v vaše ozvezdje in bo tu ostal skoraj do konca leta. Jupiter pomeni med drugim tudi napredovanje, študij, religijo, založništvo, finance, vpliven položaj in filozofijo. Obnovili boste (ali morate) garderobo. Po 13. boste našli mir in uravnovešenost. Ljubezen je trenutno drugotnega pomena. Po 17. možen nov vir zaslužka.

LEV

(23. VII. – 22. VIII.)

Precej nervozni ste in nimate dovolj koncentracije, da bi sedli, dobro razmislili in končali zamišljeno ali začeto delo. Olajševalna okoliščina je v tem, da to ne bo trajalo dolgo. Ne pretiravajte z analizami, ampak krenite v akcijo. Pred vami so izredni rezultati, le malo več samozavesti in upornosti je potrebno. Neki dan po 19. boste srečni kot že dolgo ne. Ne prehitujte dogodkov!

STRELEC

(22. XI. – 21. XII.)

Spremembe, ki jih doživljate, so povezane s poslom. Ljubezen je trenutno drugotnega pomena, vendar vas to ne moti, ker urejate finančne zadeve, ki se bodo iztekle še kar zadovoljivo. To je povsem v redu, saj na kakšno srečo zdaj ne morete računati. Po tem obdobju lahko pričakujete prijetnejšo plat življenja. Potrebujete spremembe. V neki zadevi boste pokazali precej neodločnosti, ki bo sprejeta s presenečenjem.

BIK

(21. IV. – 21. V.)

Obdobje pred vami ne bo ravno lahko. Kar nekaj obveznosti je, ki bi jih že morali urediti v prvi polovici meseca. To bo vplivalo na vaše odnose z okoljem, zato je mogoče, da boste prišli v konflikt s predpostavljanimi. Vsekakor priporočamo v odnosih z ljudmi previdnost in potrpljenje, predvsem pa, da prisluhnete tudi drugi strani. Na obzorju nekaj novega in zanimivega.

DEVICA

(23. VIII. – 22. IX.)

Navajeni ste, da vse stvari uredite pravočasno, tokrat pa se je malce zapletlo. Morda ste zdaj slabe volje, le-to pa prenašate na okolico. Rezultat tega dobro poznate. No, v sredini meseca boste že na pravi poti in taki, kot vas poznajo. Temnih oblakov ne bo in lahko boste mirno zadihali. Kljub temu pa kakšnih večjih uspehov pa tudi pretresov ne pričakujte.

KOZOROG

(22. XII. – 20. I.)

Vaš odnos z ljubljeno osebo se lahko skrha zaradi nepomembne stvari. Ker spadate med znake, ki vedo, kaj je pravica, se boste verjetno postavili po robu tistemu, ki bi želel porušiti harmonijo. V poslovnih zadevah boste, zahvaljujoč soncu, zadovoljni. Neka nepomembna povezava lahko dobi nove razsežnosti. Tam, kjer pričakujete, podpore ne bo. Ponedeljek bo imel svoj smisel in pomen.

DVOJČKA

(22. V. – 21. VI.)

Kar zadovoljni bodite, saj vam tokrat uspeh ne more uiti. Tudi med prijatelji boste cenjeni. Nekomu boste naredili uslugo, ki bo nekoč večkrat preplačana. V peto polje - ljubezen - prihaja Jupiter in s tem obdobje, ki ga morate maksimalno izkoristiti. Tudi na finančnem področju kaže dobro. Ob koncu meseca vseeno mogoča manjša razprtja.

TEHTNICA

(23. IX. – 22. X.)

Nelagodnost, ki jo čutite, je povezana z vašo službo in denarnimi zadevami. Ne bo trajno, kajti kmalu boste plavali na valovih uspeha, ki vam bo ponudil nove možnosti. Imate nekaj tekmecev, zato se tistega lotite čimprej. Če razmišljate o zamenjavi delovnega mesta, zdaj ne odlašajte.

VODNAR

(21. I. – 19. II.)

Če v ljubezni ne gre vse tako, kot bi hoteli, jo trenutno postavite na stranski tir in se posvetite svojemu delu. Toliko bolj, saj vam v tem mesecu Mars ponuja dovolj energije za marsikaj. Kljub temu je mogoče, da boste ravno v tem času srečali zanimivo osebo, ki vas bo v začetku pripeljala do številnih domov, pozneje pa ponudila kar nekaj zanimivih idej. Zdravje zadovoljivo.

RAK

(22. VI. – 22. VII.)

Morda ste v minulih nesporazumih izgubili nekoliko samozavesti. Z delom ali učenjem bo to z lahkoto naravnim mesečnim ciklusom. Ustanovljen je bil, da bi, v skladu z imenom in asociacijami, učinkoval tudi časopisni pen (tinalo) in penetrantnej (prodirelec) ter bil poln fotografij, kakor se na tabloidu spodobi.

ŠKORPIJON

(23. X. – 21. XI.)

Merkur in Saturn sta se znašla v vašem polju ljubezni in kreativnosti, zato se boste lega maja še dolgo z veseljem spominjali. Zaljubljeni kozorogi bodo sanjali o veliki ljubezni in prihodnosti, drugi o poslu ali potovanju. Poročeni kozorogi se bodo doma počutili idealno. Kritični dnevi bodo konec meseca. V začetku meseca priporočamo čimveč skupinskega dela.

RIBI

(20. II. – 20. III.)

Položaj planetov je še zmeraj tak, da delujejo na vas pozitivno, zato trenutno tudi nimate pretiranih finančnih težav, kar vas dela zadovoljnega in se počutite varnega. Mogoče se boste prepustili sanjarjenju, ki za to obdobje ni slabo. Ljudje vas bodo sprejeli medse in mogoče so tudi ljubezenske dogodbine.

Obalna straža se seli

Potem ko so nadaljevali Obalna straža kar nekaj let snemali na kalifornijski plaži, se zdaj ekipa Baywatcha zanesljivo odpravlja v Avstralijo. Kalifornija jim je postala predraga, zato so iskali novo prizorišče za svoje dogodivščine. Med več kandidati so se odločili za manjši kraj na Havajih, vendar so se tamkajšnji domačini temu uprli in tako se bodo ekipa kmalu odselila na obalo avstralske zvezne države Queensland.

Dekle meseca

Holly Hart

je študentka iz San Francisca. Oče policist, mati gospodinja. Ta eksotična lepotica velja za prijazno dekle, ki vsakomur z veseljem pokloni nasmehek in prijazno besedo. Na črnsko poreklo je ponosna: »Sreča sem zaradi svojih korenin. Drugačna kultura, iz katere izhajajo moji predniki, me dela bogato, bogatejšo od nekaterih mojih belih prijateljev. Moja lepota pa ni nič drugega kot dokaz, da ljubezen ne pozna meja in ne barv.«

Habsburgov še ne bo zmanjkalo ...

Nadvojvoda Karl von Habsburg in njegova žena Franceska bosta v teh dneh (če že nista) dobila tretjega otroka. Soproga se kar dobro drži, saj je še v marcu spremljala moža na smučanju v švicarskih Alpah in se ob tem tudi sama nekajkrat spustila po strmini. K temu naj dodamo, da sta drugega otroka, sina Ferdinanda Zvonimira, krstila v zagrebški katedrali.

... in kraljevičev tudi ne

Hčerka španskega kralja Juana Carlosa in kraljice Sofije Cristina bo, kot poročajo iz španske kraljevske palače, oktobra rodila sina. Tridesetletna princesa se je lansko leto poročila z znanim rokometasem Barcelone Inakijem Undargarinom. Spoznala sta se na olimpijskih igrah v Atlanti. Cristina je namreč tudi sama kot dobra športnica v jadranju sodelovala na teh igrah.

Pred kratkim je izšla knjiga novinarka Maureen Orth z naslovom Vulgarne usluge, v kateri avtorica trdi, da je bil pokojni modni kreator Gianni Versace ob smrti HIV pozitiven. Menda je to njegova družina skrivala že dalj časa (od leta 1995), saj se je bala, da bi zaradi tega padle cene delnic njegovega modnega carstva. Je mogoče, da ga je Cunanan ubil zato, ker ga je Versace okužil?

Rodmana dala na čevelj

Nekdanja zvezda Obalne straže Carmen Elektra se je po petih mesecih zakona s košarkarjem, legendo NBA lige, in trenutno tudi estradnim umetnikom Denisom Rodmanom odločila, da bo naredila konec. Pravijo, da je pripravila nekdanja Playbojeva zajčica Rodmana do poroke s prevaro. Za ločitev - po petih mesecih zakona - se je odločila, ko je svojega soproga ujela v postelji z dvema ženskama naenkrat.

Naomi pred oltarjem?

Pred kratkim smo izvedeli zanimivo novico, da je sestra modnega kreatorja Versaceja Donatella odpovedala nadaljnje sodelovanje manekenki Naomi Campbell. Naomi, ki je redno sodelovala na Versacejevih revijah, je dobila za sprehod po modni pisti tudi po 60.000 dolarjev na večer. No, Naomi, kot vse kaže, ne bo ubožala. Zdaj se zabava na francoskih Antilih z italijanskim multimilijonarjem Flavijem Briatoreom. Z njim so jo videli že pred pol leta na Plesu vrtnic v Monte Carlu, kjer je nosila skoraj popolnoma prozorno obleko. Poznavalci razmer pravijo, da se bo to razmerje zanesljivo kmalu končalo s poroko.

Mia in avtomobili

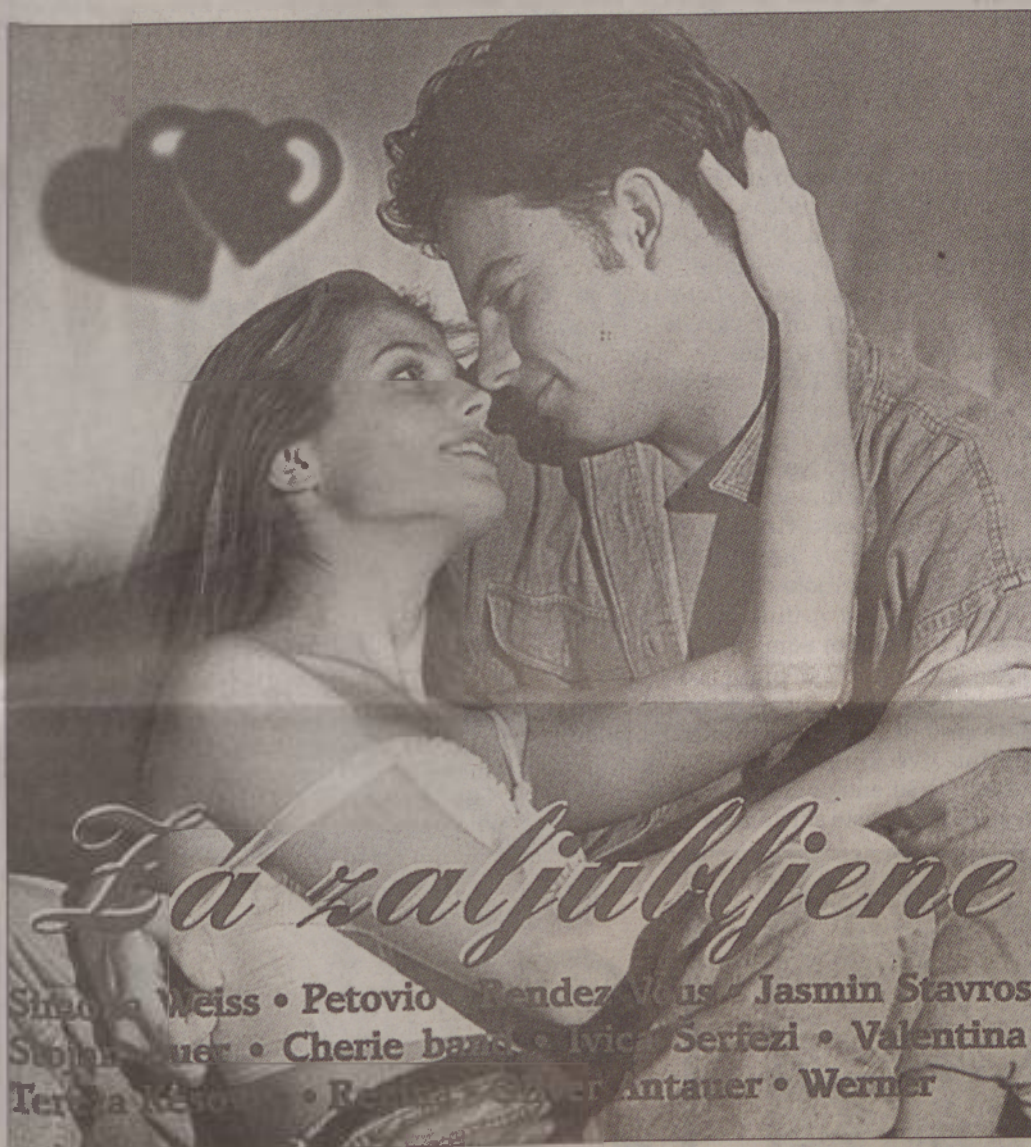
Mia Žnidarič je odslej velika prijateljica avtomobilov. Pa ne tistih iz Nove Gorice (čeprav se tudi s temi fanti dobro razume), pač pa tistih na cesti s štirimi kolesi. Do sedaj je le z odporom sedla vanje, čas, v katerem živi, pa jo je nekako prisilil, da premaga strah. Tako se je Mia vpisala v avtošolo. Čeprav je šele na začetku svoje vozniške kariere, ji pripetljajev za volanom ne manjka.

Tako je bilo na eni učni uri vožnje že kar pestro. Mia se je namreč ustavila pred križiščem, in ko je hotela speljati, ji je avto »crknil«. Ni in ni šlo naprej, tako da se je za njo nabrala že prava kolona. In kjer je kolona, so tudi razburjeni in neučakani šoferji, ki znajo s hupanjem spravljati ob živce. Mia se je tako razjezila, da je odpela varnostni pas, zdirjala iz avtomobila k živčnemu šoferju za sabo in ga vprašala, ali je bil kdaj v avtošoli.

Prav gotovo bo Mia ob koncu šolanja lahko povedala še kakšno zanimivo šofersko anekdoto. Do opravljenega izpita ji želimo čim manj razburjanja in veliko baldrianovega čaja, potem pa srečno vožnjo. Enako tudi vsem drugim voznikom.

Za zaljubljene

Simona Weiss • Petovio • Rendez Vous • Jasmin Stavros
Stojan Auer • Cherie band • Ivica Šerfezi • Valentina
Tereza Keselović • Renata • Oliver Antauer • Werner

Čeprav je valentinovo že mimo, ljubezen kar živi z nami. Pravzaprav ljubezen sploh ne pozna meja ne časa in ravno zato ne bo nič narobe, če vas spomnimo na kompilacijsko kaseto in ploščo Za zaljubljene. Ne glede na to, kako ste zaljubljeni – srečno, neuslišano, noro, nesrečno, prepovedano ali kako drugače –, v vsakem primeru boste na tej plošči in kaseti prav gotovo našli nekaj za svoje srce, in to zajamčeno brez holesterola.

Za vas bodo trinajst ljubezenskih skladb prepevali Simona Weiss, Werner, Oliver Antauer, Valentina, Ivica Šerfezi, Jasmin Stavros, Regina, skupine: Petovio, Cherie band in Rendez Vous, Gianni Rijavec vam bo zapel v duetu s Simono Weiss, Tereza Keselović pa venček Ljubav je moj grijeh. Ja ne žalim dane in popevko Za ljubav.

In če kdo pogreša Stojana Auerja, ga od slej ne bo več, kajti tudi on je zapel za vas skladbo Pogrešal bom. No tako, sladkorja ne boste več potrebovali, saj se boste lahko dodobra »pocukrali« s tem izdelkom. Pa previdno! Od preveč poslušanja lahko dobite tudi sladkorno bolezen.

Avtomobili se predstavljajo z najnovejšim modelom (beri skladbo) z naslovom Odpri oči. S skladbo napovedujejo tudi izid novega albuma, ki naj bi se zgodil nekje jeseni. Do takrat pa se nameravajo pokazati občinstvu predvsem na nastopih in na Festivalu melodij morja in sonca, seveda, če bo šlo vse po sreči.

Pevka Vivien je posnela videospot za skladbo Iluzija, v katerem si je nadela rdečo lasuljo. Rdečelasko je tudi tokrat režiral Jani Ipavec, s katerim se je Vivian ujela že pri snemanju spota njene prve uspešnice Izmišljena slika.

Na glasbenem prizorišču se lahko pohvalimo s sto leti, bolje rečeno z dvema Abrahamoma. Prvi je legendarni Tomaž Domicelj, ki se je odločil, da bo od sedaj živel z zasluženim denarjem, ki ga bo dobil od dobljenih tožb. O tožbi POP TV smo že pisali in kmalu čaka tudi na razplet. Sedaj pa se je podal v še eno tožbo, in sicer toži košarkarski klub, ki si je brez njegovega privoljenja sposodil za svojo himno melodijo skladbe Jamajca. Pri obeh tožbah, če jih bo dobil, gre za kar veliko število milijončkov, tako da Tomažu ne bo treba skrbeti za pokojnino.

No, pa omenimo še drugega Abrahama, ki je s prvim velik prijatelj. To je Čarli Novak, že dolgo znan na glasbeni sceni, sedaj pa je, lahko rečemo, osebni skladatelj Damjane Golavšek. Čarli seveda ni le Damjanin skladatelj, pač pa že nekaj let tudi njen sopotnik in soprog.

Adi Smolar pridno nabira zlate plošče, peteline in viktorije. Slednjega je dobil tudi letos. Kljub neizmerni ljubezni do glasbe pa se je za nekaj časa umaknil z odrov. Odpovedal je vse nastope, ker se je v celoti posvetil pisanju fantazijskega romana o čudežnih, brezjajčnih in prekletih barabah. Izid napoveduje poleti. Pisatelj-ska vnema ga je tako zgrabila, da že pripravlja tudi avtobiografski roman in kriminalko. Ko bo pobral tudi med pisatelji in pesniki vse možne nagrade, kot jih je med glasbeniki, se bo posvetil slikanju oziroma risanju. Menda je tudi na tem področju pravi mojster in najbrž se bo lotil risanja stripa.

Boštjan, Luka, Gaber, Primož in Teodor so fantje, ki slišijo na ime Nude. Če ste gledali ietošnja Emo, ste si jih najbrž zapomnili po skladbi Ši z d bes, sicer pa prepevajo tudi Balon. Ob pomoči Žareta Paka, Nena Belana in Janeza Križaja je skupina Nude posnela novo ploščo in kaseto z naslovom Supermarket.

Giannijevi Sentimenti niso samo njegov najnovejši album, pač pa tudi vino – briška rebula, vrhunsko in oplemenitenino vino. In s čim je oplemenitenino? Z Giannijem, se razume.

Agropop – 80-ta

Po velikem uspehu naslovne skladbe Pleše kolo vsa Slovenija z istoimenskega albuma je tu nova uspešnica s te plošče – 80-ta. Agrodružina si je za to pesem omislila bojno ime – The Bull's kot parodijo na bolj znane kolege The Beatles v obdobju šestdesetih – takšni so bili videti »modsi«. Na glavi imajo agrosi lasulje, ker »privat« nimajo več toliko las.

Skladba 80-ta govori o časih, ko so agropopovci začeli svojo uspešno kariero (1984), o tem, kaj se je poslušalo v tem času (Hazard, Martin Krpan, Lačni Franc, Andrej Šifer, Tomaž Domicelj, Benč itd.) in o glasbeni »slovenski pomladi« – to so bili izvajalci, ki so se pojavili v času, ko je Agropop nastal (Rendez Vous, Čudežna polja, Gu-Gu, Don Juan, Marijan Smode, Pop design, Helena Blagne itd.), je poklon slovenski glasbi iz tistega obdobja in mala slovenska glasbena čitanka za mlajše poslušalce.

Z Njegošem Maravičem, petdesetimi plesalkami in scenografijo iz šestdesetih let so posneli tudi videospot, v katerem so uporabili arhivske posnetke vseh izvajalcev, ki so jih našli v skladbi. Razmišljajo že o nadalje-

vanki 90-ta, kjer bodo obdelali slovenske bende in izvajalce iz tega obdobja in tudi mednarodne zvezde, ki so se po osamosvojitvi Slovenije trajno naselile v naši lepi Sloveniji.

Pripravljajo se tudi na

veliko jesensko turnejo, na kateri bodo predstavili svoje največje uspešnice ter novega člana, ki je zamenjal basista Cento, to je slovenski virtuoz dr. Grabnar.

There's no pop like Agropop!

Gorička jezdeca

Bralci Péna se predstavljajo

Konji so moja strast

Pri naši hiši, Potočnikovi, imamo konje peto leto. Prej sem jih hodil večkrat občudovat k Beloševičevim v Krašcih. Ni in ni mi dalo miru, da konja ne bi imel tudi v lastnem hlevu. Ko sem pridobil na svojo stran še ženo Slavico, se mi je končno uresničila velika želja. Kadar zajašem Lambado, tako je ime konju, me prevzamejo čudoviti občutki. Zdi se mi, kot da bi počasi letel in se pozibaval nizko po zraku, iz mojih misli pa izginejo vse skrbi in težave. V veliko veselje mi je gledati tudi osemletnega sina Uroša, ki prav tako uživa pri jahanju. Kadar je lepo vreme, pa se z

vso družino s kočijo včasih zapeljemo k dedku in babici v Rogašovce. Konji so postali moja strast.

To je torej lepa stran mojega življenja v zadnjih petih letih. Prej sem si velikokrat krajšal čas s šivanjem gobelinov, ribolovom, poslušanjem glasbe... S petjem pa se nisem in se ne ukvarjam, vsaj ne tako, da bi me drugi slišali. Jem rad vse, najraje pa zrezke in solato. Tudi sam si znam pripraviti več stvari, na primer cigansko pečenko in krompir. Če sem dobre volje, pomagam ženi likati in prati. Rad se udeležujem tudi pohodov v okviru ŠD Dolnji Slaveči.

Bilo mi je manj kot eno leto, ko sem se skoraj naučil plavati v lavorju, v katerem so me doma kopali.

Kruh si služim kot gradbeno-komunalni delavec v Avstriji in tale posnetek je nastal pred nedavnim, ko smo gradili kanalizacijsko omrežje na Gradiščanskem. Jaz stojim v jašku in »pomagam« stroju pri nameščanju cevi.

penelopa

19-letna Jona Bale iz Črešnjevca pri Gornji Radgoni

Jona, študentka ekonomije v Mariboru, je vedno nasmejana. Posluša alternativno glasbo in funky jazz, rada si ogleda gledališke predstave in druge kulturne prireditve. Ta hip je brez fanta, še posebno pa se navdušuje nad takimi z iskrico v očeh. Ker je tako dobra, je ne bi smelo preveč presenetiti, da smo jo izbrali za dekle meseca. ACI

BORIS POTOČNIK: doma sem v Dolnjih Slavečih, precej časa pa živim in delam v Avstriji; imam 29 let, v višino merim 184,1 centimetra, tehtnica pa mi kaže 75,2 kilograma, kadar ne laže.

MILAN POZVEK: sem Borisov sosed, precej starejši sem od njega, vendar imam do srečanja z Abrahamom še dve leti časa; 28 let sem bil na delu v Švici, kjer sem se precej zredil, zato »kilaže« ne bi rad izdal, visok pa sem 169,42 metra.

Podprvak v Švici

Ko sem obiskoval nižje razrede osnovne šole, je imel moj oče Franc Pozvek vprežne konje. Včasih me je tudi na katerega posadil, da sem malo jahal. Najbrž se je takrat v meni porodila skrita želja, da bi imel pravega jahalnega konja. Leta 1971 me je pot zanesla na delo v Švico, kjer sem se zaposlil v tovarni za izdelovanje kovinskih sodov za nafto. Tam sem spoznal tudi Bistričanko Marijo, s katero sva se kmalu vzela in si ustvarila družino. Rodile so se nama tri hčerke. Najstarejša Sonja se je pred nekaj leti z možem prav tako preselila v švicarsko mesto Reiden, kjer sta oba zaposlena, midva z ženo pa sva se lani za stalno vrnila na mojo domačijo, kjer sva si dala zgraditi novo hišo in gospodarsko poslopje. Najprej sem mislil, da se bom ukvarjal s kmetovanjem, predvsem z živinorejo, toda ugotovil sem, da se to ne splača. Zato smo prazne hleve preuredili, tako da imamo dve konjski staji. No, zaenkrat imamo le še enega konja, ki mi je v veliko veselje. Poleg tiste skrite želje iz otroštva me

Ko sem končal osemletko, nisem vedel, kako dalje: ali naprej v šolo ali ostati doma na kmetiji ali ... O tem sem veliko premišljeval. Najprej sem si služil kruh kot »mašinister«, nato pa me je zanesla pot na delo v tujino.

V dokaz, da sem postal podprvak na ribiškem tekmovanju v Švici, je tale fotografija. Postrv, ki sem jo ujel, je tehtala 4,26 kilograma.

je k nakupu spodbudila tudi najmlajša hčerka Andreja, ki se je za jahanje navdušila v Švici. Pa tudi sosed Boris je seveda nekaj kriv. Zdaj oba večkrat skupaj kam jahava in uživava. Nekateri nama pravijo, da sva oba »trgaša«. Kaj je to, pa naj si vsak razloži po svoje.

Jaz sem tudi navdušen športnik, vendar večinoma samo kot gledalec. Mogoče bom kdaj tudi tekmoval na kakšni konjski prireditvi. Z ribiči se vsekakor upam takoj pomeriti, saj sem v Švici dokazal, da mi gre to zelo dobro od rok (s trnkom v roki). Na nekem velikem tekmovanju sem namreč zasedel 2. mesto, na kar sem seveda ponosen. Zapisal: JOŽEF G. BISTRIŠKI

Osemletni Borisov sin Uroš in Dvanajstletna Milanova hči Andreja bosta na konjih najbrž kmalu prekašala svoja očeta. (Foto: jog)